

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy órára 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy órára 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-huszasos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyitlitter petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Kedd. július 13.

Mai számunk főbb közleményei:

- Nyugalom után pihenés.
- Arad a városok bankja ellen.
- Kötelező a bornyilvántartás.
- Gyártelep az Óvártéren.
- Vidék és főváros.
- A trónörökös pár Rómániában.
- Artista szervezetek.
- A legújabb becsületbíróági ítélet.
- Sikasztó állomásfőnök.
- Schönbergerné párisi bot anyja.
- Jäger Mari városa.
- Vadák egy aradi ügyvéd ellen.

A karánsebesi püspökválasztás.

Arad, július 12.

(Saját tudósítónktól.) Hosszu idő óta nem volt esemény, amely a kormány és a románok között az ellentéteket annyira kihagyta volna, mint a karánsebesi püspöki szék ügye. S az ellentétek harca a végső fokra jutott a ma tartott püspökválasztással, amely nemcsak a karánsebesi egyházmegyében, de az összes románok között, különösen Aradon, rendkívül nagy izgalomnak volt az okozója.

A mai püspökválasztás ismét a kormányhoz közelálló Burdia-pártnak vereségével végződött. A Burdia-párt jelöltje Olariu József dr. papnevelői igazgató volt, a nemzetiségi párté, a melyhez ugyanazok a zsinati tagok csoportosultak, akik a multkori püspökválasztáson Musta Filaret mellett

foglaltak állást, Badescu József dr. arkimandrita, szentszéki ülnök.

A választáson Olariu husz szavazatot kapott, Badescu pedig harminckettőt. A zsinat tehát tizenkét szótöbbséggel Badescut választotta püspökké.

Természetesen ez még nem jelenti azt, hogy Badescu megerősített püspöke lesz a karánsebesi egyházmegyének. Sőt a megerősítést kétségessé teszi az, hogy amikor a vallás- és közoktatásügyi miniszter Popea püspök halála után a karánsebesi egyházmegyénél vizsgálatot rendelt el, a vizsgálat alapján Badescu elmozdítását követelte Musta Filarettól, mint helyettes püspöktől. Ez a követelés állítólag oly cselekmények miatt történt, amelyekkel Badescu egyházi méltóságát sértette meg és ugyanezen forrás szerint Mustát is főként azért nem erősítették meg, mert a kormány e kivánságának nem akart eleget tenni.

Ezen előzmények után a mai választás szinte tüntetés volt Badescu mellett s a kormány, illetőleg Burdia Szilárd ellen. Ilyen helyzetben kettős érdeklődéssel várják, hogy vajjon a kormány másodszor is megfogja-e semmisíteni a választás eredményét. A román egyházban, a mióta az autonómia megvan, erre példa nem volt. Kétszer történt, hogy a zsinat választását a király nem erősítette meg; egyszer, amikor Saguna András halála után nagyszebeni érsekké Popasut választották meg, s másod-

szor, amikor az aradi püspökségre Mangra Vazul kapott többséget. De a második választás mind a két esetben megerősítést nyert; az első esetben Ivácskovics Prokopot, mint szebeni érseket, a másodikban Papp I. Jánost.

A görög keleti szerb egyház életében volt hasonló eset, ép a legutóbbi időben. A karlócai patriarka-választások Zmejanovics Gavril verseci püspököt, az első ízben megválasztottat nem erősítették meg. Nikolics Miron pokraci püspököt pedig, aki a második választáson kapta a többséget, lemondásra kényszerítették. Akik erre utalnak, azok valószínűnek tartják, hogy a kormány Badescu Józsefet se fogja a felségnek megerősítésre ajánlani s így Karánsebesen harmadszor is fognak püspököt választani.

A két jelölt közül, akik ma mérköztek, egyik se tekinthető politikailag exponált személynek. Badescu József negyven-negyvenöt év körüli ember, akinek az öreg püspök és a szintén hajlott koru püspöki helynök mellett szinte döntő szava volt az egyházmegye ügyeinek intézésében. Az ő jelöltsége akkor vált politikai jelentőségűvé, amikor a Musta Filaret pártja mellé állott, hogy ezzel is demonstrálja, mikép az egyházi ügyekben nem a Burdia-párté a hatalom.

Nincs érdekesség híjával, hogy a két választás a Burdia-párt megerősítéséről tesz tanuságot. Az első választáson a Burdia-pártnak csak 13 sza-

Berlini színésznomor.

*

Nálunk Magyarországon szinte közmondássá lett újabban a színészeti viszonyok örökös csődje. Különösen egy nyár derekán egymásután inognak meg a vidéki színházak és fizetésképtelenségükről sűrű hasáboakat irnak a lapok.

Talán vigasztalásul szolgál a hazai színészet siratóinak, ha megnyugtatók lelkiismeretük kétségbeesett háborgását azzal a nyilvánvaló és mégis alig ismert tényvel, hogy Németországban még a miénknél is áldatlanabb színészeti viszonyok uralkodnak. Különösen a német birodalom fővárosában, Berlinben, sanyarog a német Thália és a színészek olyan képtelenül sivár anyagi helyzetben vannak, hogy megélhetésük egyik napról a másikra sincsen biztosítva. Ebből a szomorú képből adunk ime mutatónak néhány érdekes jellemző vonást:

Berlinben akad nem egy színház, ahol sikert aratott újdonságok ötvenedik, hetvenötödik, vagy századik előadásán egyes szerepeket nem a bemutatónak előadásán szerepelt színészek, sőt egyáltalán nem hivatásos színészek játszó, hanem a színház műszaki személyzetének tagjai. Sőt — bármennyire csodálatosnak és szinte képtelenségnek lássék is — tényleg megtörtént, hogy az egyik suite-darab századik előadásán a kurtinahúzó játszott egy eléggé jelentékeny szerepet és a szegény ördög, alig hogy felhúzta a függönyt, örült rohanással a színpadra törtetett, hogy „művészi” be-

avatkozásával megadja a lökést a színmű cselekményének.

Sietünk kijelenteni, hogy ez a furcsa szerepcseré nem valamelyik külvárosi ripacstársulatnál történt, hanem a német főváros egyik elsőrangú színházában. Az oka pedig: — egyszerű zsebkérdés. Már mint a színházvezető zsebének személyes kérdése. Németországban tudniillik a színészeket rendkívül szerény, helyesebben mondva: szerénytelen alapfizetéssel kötik Kordé szekeréhez. Épen csak, hogy száraz kenyeret adnak nekik; a husra már nem igen telik a gázsiból, kipótólják hát színes remény-golyóbisokkal.

A német társulatok elsőrendű férfi-tagjait 70—80—100, legfeljebb 150 márka havi gázsival sujtják, mint alapfizetéssel. Megélni alig-alig képes belőle, de legalább nincs kiszolgáltatva a tökéletes éhenhalásnak. Az óriási tultermelés mellett még örülnie kell a német színésznek, ha egyáltalán szóhoz juthat a festett deszkán.

A sovány fizetéstől eltekintve azonban gavalérosan bálnak el velük a színházvezetők. Adnak színészeknek szerepet rogyásig, a tömegjelentéktől hemzsegtő német „Possé”-kben gyakran egy este többet is. Ezt a többletet aztán olyanképen ogyenlítik ki, hogy operettben a dráma színész és viszont drámában az énekes csak legritkább esetekben játszik és végeredményben ritkán haladja meg havi fellépteinek száma a huszat huszonötöt.

Mert — és itt van az a bizonyos „kutya eltemetve” — a színészek havi huszonötödik, esetleg már huszonnegyedik fellépte is tullellépésnek

számít, amiért a szerződésben megállapított — eléggé tisztességesen fizetett — tullellépti díjak járnak. Ezek a tullellépti díjak képviselik a német színészetben azt a reménységes szívárványt, mely a nyomoruságos szerződésbe készülő színészt a szerény fizetés elfogadására biztatja. A színész minden ambícióját beleviszi a színre kerülő újdonságba, hogy az minél nagyobb, tartósabb siker aratva, minél tovább maradjon állandó műsoron és neki havonként legalább öt, esetleg tíz tullellépti díjat hozzon a konyhájára.

Igen ám, de színész tervez és az igazgató végez. Ha a színész művészi becsvágya tényleg sikerre viszi a darabot, a mely minden fogyatkozása ellenére is gyakran három-négy hónapig is műsoron marad, — a színházvezető egyszerűen megszökik a szerződésben körülírt tullellépti díjak kiutalása elől. Még pedig olyanformán, hogy a huszadik előadás után azt a szerepet, melyet már a kulisszák mögött henylő verebek is csiripelnek, elveszi a színésztől és odaadja a műszaki személyzet valamelyik tagjának, vagy legjobb esetben is az egyik kardalosnak, aki jelentékenyen leszállított árban játsza el a rábizott szerepet és így a direktor legalább is 50—75 százalékát megtakarítja a fenyegető busás fellépti díjainak. A jövő hónap elején aztán — ha ugyan még akkor is tartja magát az újdonság — újra visszaadja a szerepet annak, aki eredetileg kreálta és nála is hagyja mindaddig, míg a fellépti díjak réme újból kooogtatni kezd.

A német színésznők helyzete még a színészekénél is rosszabb. Rémségesen fizetik őket, a

vazata volt, most pedig 20. Nem tartják lehetetlennek, hogy amennyiben a mai választás megsemmisítették, a kifárasztás politikája az újabb zsinaton többséget szerezne a Burdiapártnak.

A mai választás, amelyről az ideérkezett táviratok révén az aradi románok már délután értesültek, még érdekesebbé teszi a feszült helyzetet. Azt hiszik, hogy Badescunak még sokkal kevesebb reménye lehet a megerősítésre, mint amilyen Musta Filaretnek volt, s a választás után még aktuálisabb a kérdés, mint annak előtte: *ki lesz a püspök?*

Nyugalom után pihenés.

A képviselőház ülése.

Fővárosi tudósítónktól.

Budapest, július 12.

Teljesen üres padsorok és karzat előtt nyitotta meg Justh Gyula pont 10 órakor az ülést.

Nyomban ezután felsietett az elnöki emelvényre Wekerle miniszterelnök és élénken gesztikulálva beszélgettek.

Justh Gyula szemrehányást tett Wekerlenek, hogy a kolozsvári „Ellenzék” című újság öt személyében súlyosan megtámadta és a támadásért a miniszterelnöki sajtóirodát teszi felelőssé. Wekerle kijelentette Justhnak, hogy a miniszterelnöki sajtóiroda rendszeres tudósításokat nem ad a vidéki lapoknak.

A kifogásolt sajtótudósítást, mely határozottan tendenciózus — amint később kiderült — egy magánvállalkozó szolgáltatotta a jelzett lapnak.

A múlt ülés jegyzőkönyvének feloivasása és hitelesítése után elnöki előterjesztések következtek. Mezői Vilmos 8 heti szabadságot kért, amit a Ház megadott. A kérvények feloivasása után jelenti az elnök, hogy Nagy György sürgős interpellációt jelentett be a kormánynak a főrendiházban — szerinte — inparlamentárisan történt bemutatkozása miatt. Erre az engedélyt megadta az elnök.

mennyiben tudniillik eg, általán fizetésre tartanak, vagy tarthatnak igényt. Mert egész sereg német színész nő terem, akik pusztán „művészi” becsüvgyből, esetleg más prózaibb természetű okokból ingyen szolgálják a muzsát és amellet — fényesen megélnék, sőt még a direktoraikat ok dugdossák pénzzel a szorultság keserű napjaiban.

Ez a rendszer újabb időben gyönyörűen bevált a német színésznél, sőt egy külön keresetforrásává vált a szegény, de lelkiismeretlen színigazgatóknak. A legdurvább, legridegebb üzleti számítással használják ki ingyen színésznők előkelő, dusan jövedelmező összeköttetéseit, sőt megtörtént az a nem közönséges eset is, hogy egy direktor rengeteg kötbérért pörölte az egyik ingyenes színésznőt, mert megunva a várakozást, másik direktorhoz állott — hasonlóan javadalmazott „tiszteletbeli” művésznői címmel, ranggal és jelleggel; egy másik igazgató viszont elszerette az ingyenes női tagját annak jobb módu barátjától, hogy aztán drága pénzen visszavásároltassa a nőt és ráadásul még szerepekhez is juttatta csinos évjáradék ellenében.

Mindezekből nyilvánvaló, hogy a német Thá-liának sem ágyaztak rózsákat, nemcsak a magyar színészet éri a mostoha existencia szörös töviseit. Sőt egybevetve a magyar színészet anyagi helyzetét a német fizetési viszonyokkal, megállapíthatjuk, hogy Magyarországon a kellékes szakere elé fogott pázakat is jobban tartják, mint a becsüvgyükről és szorgalmukról bíres német színészeket.

A magyar színészeknek tehát igazán fölösleges idegenbe menni példáért. A nyomort itthon is megtalálhatják, még pedig a németnél jóval enyhebb, vigasztalóbb kiadásban...

(A bemutatkozás vita.)

Az ülés első szónoka Supilo Ferenc. Tört magyarsággal olvassa beszédét. Kijelenti, hogy a kormány iránt bizalmatlansággal viseltetik, mert Horvátországban nincs országgyűlés, két év óta költségvetés nélkül kormányoznak, nincs sajtószabadság, elkobozták a gyülekezési jogot, teljes az abszolútizmus. E miatt a kormány kinevezését nem veszi tudomásul.

Nagy György: Azzal kezdi, hogy a balpárt bizalmatlan a kormánnyal szemben, mert az nem akarja komolyan az önálló bankot 1911-re felállítani. Polemizál Széll Kálmán és Molnár János beszédeivel és határozati javaslatot terjeszt be arra nézve, hogy a Ház elvárja, miszerint ősszel a válságot alkotmányosan és a többségi elv alapján oldják meg és az oly módon precizitassá, hogy a többségi elv alatt a függetlenségi párt elve értessék.

Polit Mihály: Nagyon súlyosnak látja a politikai helyzetet, mert Magyarországnak nincsen önállósága és mindenben kénytelen Ausztria előtt deferálni. Csatlakozik Supilo és Mihályi fejtegetéseihez, mert ő is bizalmatlan a kormánnyal szemben.

Farkasházy Zsigmond: Kifogásolja Bakonyi Samu határozati javaslatát, mert nincsen benne kifejezetten a függetlenségi párt bizalma a kormány iránt. Ezt óvatosan kerülte Bakonyi határozati javaslata és szövegrágokkal iparkodik ezt a fogyatékoságot eltüntetni. Tekintve, hogy a kormány kebelében a bankkérdésben nincs egyöntetűség, ő ez iránt a kormány iránt nem viseltetik bizalommal.

Bozóky Árpád hosszasan fejtegeti a kormány törvénytelenségét. Azt kifogásolja, hogy a kormány elnapoltatja a Házat, tehát őszig parlamentti felelősség nélkül kormányoz. Bizalmatlan a kormány iránt és csatlakozik Mihályi Tivadar bizalmatlansági indítványához.

Elnök a vitát bezárja. Zárszó jogán senki sem szólal fel. Kezddött a szavazás. A Ház az összes határozati javaslatok elvetésével Bakonyi Samu határozati javaslatát fogadták el.

Bozóky Árpád ellenzi az elnök javaslatát, hogy a kormányt a parlament a királyi kézirat szellemében ellenőrizhesse. Fontos, országos jelentőségű dolgok várnak elintézésre. A Ház az elnök javaslatát fogadta el.

(Interpelláció.)

Nagy György: Beterjeszti sürgős interpellációját a kormánynak a főrendiházban történt bemutatkozása tárgyában. Inparlamentárisnak mondja azt, hogy a miniszterelnök nem olvastatta fel a főrendiházban a királyi kéziratokat, melyek az új kormány kinevezéséről szólnak, hanem csak olyan családiasan intézték el a kormány bemutatkozását.

Wekerle Sándor kijelenti, hogy a főrendiház ülése szombaton délután 2 órára volt kitűzve, amikor a Ház ülése még folyt, tehát nem volt módjában a királyi kéziratokat ott felolvastatni. Bejelentette a főrendiháznak a kabinet új kinevezését és kérte annak tudomásul vételét addig, míg a királyi kéziratokat meghirdetheti a főrendiház. Kéri válasza tudomásul vételét.

Nagy György újabb felszólalása után a Ház tudomásul vette a miniszterelnök válaszát.

A mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után az ülés véget ért.

TANÜGY.

(—) Gyermekotthon Makón. A makói állami iskolával kapcsolatosan tisztán elemi iskolába járó fiúk részére egy „Gyermek Otthont” állítottak fel, hol az iskolába jövő vidéki, főképen német, román és szerb ajku gyermekek, de nemzetiségi vidéken lakó magyar gyermekek is, mérsékelt díjazás mellett teljes ellátást nyerhetnek. Ez intézet célja, hogy a kötelékébe felvett gyermekeknek a szülőiből pótolva legyen; célja, hogy a magyar nyelvet tökéletesen elsajátítsák s e mellett jó honpolgárokká váljanak. Bővebb felvilágosítással szolgál az intézet igazgatója.

Gyártelep az Óvártéren.

Telekkérvény a közgyűlés előtt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 12.

Ismét az Óvár-tér védelmére kell felhívunk a törvényhatósági bizottság figyelmét. Azt hisszük, hogy most egy tagja sem lesz a közgyűlésnek, aki nem érezné át, milyen végzetes hibát követett el a város, mikor engedélyt adott arra, hogy a szabályozás előtt álló területen gyártelep létesüljön. A téglagyár átruházásán felbuzdulva, ime már egy másik iparos járul a törvényhatóság elé és ő is gyárteleket kér.

Mint a múltban, úgy most is tiltakozunk az ellen, hogy az Óvár-téren akár egy négyzetméternyi területet is gyári célokra akár eladjanak, akár elajándékozzanak, mert ha nem is vallja be, de tudja mindenki, hogy drága pénzen kell majd ezt a szabályozás idején visszaváltani. Gyári célokra a város másutt jelölt ki telkeket, abból adhat a támogatásra érdemes vállalatoknak annyit amennyit csak akar.

Az Óvártér megvédésére most azért kell ismételtén sikra szállnunk, mert Hönig Ottó, aradi szivattyú és tűzfecskendő készítő egy beadvány útján azt adja tudtára a törvényhatóságnak, hogy Aradon szivattyú és fecskendő gyárat akar létesíteni és a kormány már nagyobb, kamat nélküli kölcsönt is kilátásba helyezett a részére. A várostól mérsékelt áru, illetve később ingyen telket kér. Erre a célra a legalkalmasabbnak az Óvártér tartja, mert az elég pusztán fekszik és néhány évig, amíg a környékbeli községek fuvarosai által ösmertté lesz, pusztán is fog maradni.

Az Óvár-térnek a gáz- és téglagyár közötti részére gondol a kérelmező és azt kéri, hogy az eme részen fekvő, az új vashíd építés következtében az Óvártér főútja mellett lévő három telket 8 korona négyszögölenkénti egy-ségárban örökáron engedje át és a telkek hátsó részén fekvő két-két telket ugyanez árért tartsa fenn a törvényhatóság, azzal a feltétellel azonban, hogy ha műhelye üzembe helyezésétől számított tíz éven belül annyi munkást foglalkoztatna, mint amennyi szakmunkással a Westinghouse gyár üzemét az első évben megkezdte, az utóbb említett négy telket ingyen engedje át a város.

A kért telkek hátsó részére, a gázgyár szomszédságában, óhajtja a műhelyeket, első részére pedig a földszinten raktár, illetve elárúsító és iroda helyiséget, az emeletre pedig lakást építeni. Az üzembehelyezésre foglalkoztatandó szakmunkások számára kötelező nyilatkozatot nem tehet, mert a vidéken szakmunkások nincsenek, a fővárosiak pedig annyira speciális munkát végeznek, hogy ugyszólván a tűzfecskendő minden egyes részére egy-egy speciális munkást alkalmaznak, aki aztán ennél az egy résznél többet készíteni nem tud. Tehát magának kell munkásokat nevelnie. Ennek dacára azt állítja, hogy a műhely már kezdettől fogva gyári jellegű lesz, mert gőzüzemre lesz berendezve, több eszterga, furó, csiszoló, fényező, valamint csavarmetsző géppel lesz ellátva úgy, hogy első öt évben körülbelül 20—60, második öt évben már 100—200 munkást remél foglalkoztatni.

A tanács a városszabályozási bizottság elé terjeszti az ügyet véleményadás céljából. Ez a bizottság hangsúlyozta a múltban is, hogy az Óvár-téren nem szabad gyárteleppel utját állni a gyorsított fejlesztésnek és azt hisszük, hogy ezt az elvet változtatlanul vallja ma is.

Vidék és főváros.

A milliók versengése

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 12.

Azok az adatok, a melyek az első félév tőkemozgalmairól szólnak, érdekesen világítják meg az ország közgazdasági fejlődésének új irányát. Ez az irány még mindig a főváros fölényét jelenti, de már a vidéknek olyan erősödésére mutat, a mely lassan-lassan a vidéket egyenlővé teszi a fővárossal, mint pénzügyi és ipari középonttal.

Az első félévben a Hitel c. szaklap összeállítása szerint alakult a vidéken

50 új iparvállalat	16.6 millió
38 „ pénzügyi intézet	8.8 „
összesen	25.4 millió

alaptőkével.

Az alaptőkét fölemelte

19 vidéki iparvállalat	11.2 millió
97 vidéki pénzügyi intézet	20.5 „
összesen	31.7 millió

koronával. Ezzel szemben felszámolt 12 vidéki vállalat 4.3 millió alaptőkével. Leszállította alaptőkét 12 vidéki vállalat 2.4 millió koronával.

A vidék tőkeszaporodása tehát az első félévben ötven millió korona.

Ezzel szemben a főváros tőkeszaporodása volt új vállalatok és tőkeemelések révén 62 millió. A szaporodás tehát a fővárosban még nagyobb, mint a vidéken, de ez már egyáltalán nem felel meg annak az aránynak, a melyben a főváros pénzügyi intézeteinek és iparvállalatainak tőkeereje áll a vidékkel szemben.

Ez tehát a vidék gazdasági erősödését jelenti. S ha ez nem is megy a főváros rovására, a mi nem is kívánatos, mindenesetre az alkonyát jelenti annak az egészségtelen állapotnak, a mely mindent a főváros javára akart lekötni a az egész ország gazdasági életét oda-cövekelni.

Arad a városok bankja ellen.

Nem vesz részt az alapításban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 12.

A pénzügyi bizottság ma foglalkozott Halász Lajos dr. országgyűlési képviselőnek a „Magyar városok központi hitelintézetének” megalakulása ügyében a városokhoz intézett beadványával, amelyet nemrégiben bő kivonatban ismertettünk. Már akkor hozzáfűztük az ismerettséghez Varjassy Lajos polgármester véleményét, amely épenséggel nem kedvező az alakulandó bankkal szemben.

A polgármester annak a véleményének adott kifejezést, hogy Arad csak az esetben járulhat hozzá részvények jegyzésével az alapításhoz, ha a városok bankja nemcsak a városok jövőbeli hitel igényeit elégíti ki, hanem az eddigi adósságok konvertálását is elősegíti. Ezt azonban nem vettek tervbe az alapítók, akik csupán 10 millió korona alaptőkével tervezik a bankot, amely ilyen körülmények között nem teljesítheti a konvertálás feladatait. A polgármester ezért elutasítandónak véli a 300.000 koronás részvényjegyzésre irányuló felhívást. Ugyanerre az álláspontra helyezkedett a pénzügyi bizottság is és így tehát bizonyosra vehető, hogy Arad városa nem lép be az alapítók közé. A pénzügyi bizottság üléséről, amelynek több tárgya volt, alábbi tudósításunk szól:

A bizottság Vannay Gyula pénzügyi tanácsnok elnöklésével tartotta ülését, amelynek első tárgya Halász Lajos dr. említett beadványa volt. Halász 300.000 korona hozzájárulást kér a bankalapításhoz és felsorolja azokat a városokat, amelyek jegyezték már részvényeket. A memorandumhoz többen szóltak hozzá:

Ottenberg Tivadar, Szűdy Elemér, Domány József, Domonkos Lajos és hosszabb vita után kimondta a bizottság, hogy tekintettel arra, hogy a kontemplált tíz millió korona alaptőke csekély összeg arra, hogy abból a városok adósságát konvertálják, napirendre térést javasol a közgyűlésnek a kérvény felett.

Az Aradi Atletikai Klub 500 korona segélyért fordult a városhoz, hogy sporttelepét kibővítsen. A pénzügyi bizottság 200 korona megszavazását hozza javaslatba, de ennek ellenében köteles lesz a klub a sporttelepet iskolák számára ingyenesen átengedni. A Weitzer-utcai leányiskola számára 120.000 korona kölcsönt vesz fel a város. Miután a legelőnyösebb ajánlatot az Aradcsanádi Takarékpénztár tette, a pénzügyi bizottság javaslatba hozza, hogy ennél a pénzügyi intézetnél vegye fel a város a kölcsönt. Az önkéntes tűzoltói kar 6000 korona évi segélyt kér a várostól. A pénzügyi bizottság nem tartja teljesíthetőnek a kérelmet.

Kötelező a bornyilvántartás.

A miniszter nem ad felmentést.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 12.

Julius elsején lépett életbe a bornyilvántartási kötelezettség. A törvényt életbe léptető miniszteri rendeletben Darányi Ignác földművelésügyi miniszter kimondta, hogy a törvényhatóságok véleményezése alapján az ezért folyamodókat esetről esetre a nyilvántartás alól felmenti. Arad város törvényhatósági bizottsági közgyűlése több aradi borkereskedőnek és árusítónak kérvényét terjesztette fel azzal a javaslattal, hogy a miniszter mentse fel őket a nyilvántartás vezetésének kötelezettsége alól.

Ez a munka kárba vészett. A miniszter most arra az álláspontra helyezkedik, hogy *abszolút nem ad felmentvényt senkinek*. Az érthetetlen és érdekelt körökben bizonyára megütöztetést keltő leirat a következő:

Értesitem a közönséget, hogy Pick Fülöp aradi lakosnak a bornyilvántartás vezetése alól való felmentés iránt hoztam intézett kérelmét nem teljesíthetem, mert a bornyilvántartás vezetése tárgyában kiadott rendeletem általános rendelkezéseitől eltérő kivételes intézkedést tenni senkire nézve sem kívánok.

Dobokay,
miniszteri tanácsos.

Ha ez a miniszter intenciója, miért kellett a közönségben azt a hitet kelteni, hogy a földművelésügyi kormány maga is honorálni akarja ama borkereskedők megbízhatóságát, akiről a törvényhatóság is jó bizonyítványt állít ki az által, hogy javaslatba hozza a kedvezményre?

Ez az eljárás nemcsak a visszautasított folyamodókra kellemetlen, hanem a törvényhatóságok reputációját is sérti, akiknek véleményezését a miniszter félretette, mert úgy látszik nem tartja a borvédelem érdekeinek megfelelőnek.

Mint értesülünk, a miniszterhez közel álló forrásból azzal indokolják ezt a változást, mert az egész országból egyetlen egy olyan kérelem nem érkezett a minisztériumba, melynek kíséretében ne lett volna ott az illető törvényhatóság ajánlata. Ez feltűnt és a miniszter meggyőződött arról, hogy olyan ajánlatok is érkeztek, melyek mögött nem állottak teljesen megbízható cégek.

Ezért erre határozta el magát a miniszter, hogy a bornyilvántartás vezetése alól nem ad most felmentést, hanem egy ideig figyelteti a törvény hatását és egy újabb rendeletben körülírja, kik vannak jogosítva a kedvezmény kérésére és mely feltételek létezéséhez köti a törvényhatóságok ajánlasi diszkrécionális jogát.

A trónörökös pár Romániában

Ünnepségek a vendégek tiszteletére.

Távirati tudósítás.

Arad, július 12.

Szinajában lelkesen ünneplik a románok a trónörökösöt és feleségét. Tegnap diszbed volt tiszteletükre, amelyen lelkes felkészöntők hangzottak el a magyar-osztrák-román barátságra. Az ünnepélyről Szinajából ezeket táviratozzák:

Tegnap este Ferenc Ferdinánd főherceg és neje tiszteletére adott diszbedben az országban levő valamennyi miniszter, a kamara elnöke, a szenátus alelnöke, a főherceg kísérete, az osztrák-magyar követ, a követség valamennyi tagjával, udvari méltóságok, a romániai bécsi követ és annak elődje, Ghyka Email, továbbá Varthadi, Kreiniciano és Jarka tábornok, valamint a rendőrfőnök és a prahovai kerület főnöke vettek részt.

Károly király beszéde.

Az ebéd folyamán Károly király a következő felkészöntőt mondta:

— Császári és királyi Fenségednek és bájos nejeinek jelenléte nagy örömünkre szolgál és mindkettőjüket a legszívyesebben üdvözöljük körünkben. A Habsburg-háznak ama számos tagjai közül, akiket szerencsénk volt a Peles-kastélyban fogadhatni, különösen a fenséges császári pár és az ön szeretett atyjának jelenlétét tartjuk kitörülhetetlenül emlékünknél, amely utóbbival fiatal korom óta szűk baráti kötelékekkel voltam összekapcsolva és akinek emléke feledhetetlen marad előttem. Ama reményemnek adok kifejezést, hogy ennek fenséges fia ugyanazzal a vonalammal viseltetik irántam, amelyet a drága elköltözött tanusított velem szemben. Császári és királyi Fenségednek jelenléte erre nekem értékes zálogul szolgál. Együttal újabb bizonyítékát látom annak a rokonérzésnek és folytonos érdeklődésnek, amelyet legkegyelmesebb nagybátyja, a császár és király ő Felsége velem és országgal szemben tanusított. Ezek a jóakaró érzelmek benső hálára köteleznek engem s növelik az azon való elégtételemet, hogy most alkalmam van kiemelni, hogy mily nagy súlyt helyezünk a hatalmas szomszédmonarchiával oly sok év óta fennálló barátságos viszonyra, amely államnak jólétét a legmelegebben óhajtuk. Ő felségének irántam és az enyém iránt számtalanszor tanusított figyelmében, amelyben ő felsége most bennünket újból gyöngéd módon részesít, amidőn császári és királyi fenségedet megbizta, hogy unokaöccsének az aranygyapjas-rend jelvényeit átadja, a legmélyebb és legőszintébb hálaérzettel tölti el engem. Hálaérzetemnek nem adhatok jobb kifejezést, mintha azt azokkal a forró kívánalmakkal kapcsolom össze, amelyeket ő felségének boldogságáért és jólétéért szívemben hordok. Ezeket a kívánalmakat császári és királyi Fenséged iránt is táplálom és kérem az Istent, hogy Önt és az Önét a leggazdagabb áldásban részesítse. Amidőn kedves látogatásán érzett őszinte örömünkre újból kifejezést adok, poharamat ő felsége a császár és király, császári és királyi fenséged és drága családja egészségére ürítem.

Ferenc Ferdinánd válasza.

Ferenc Ferdinánd főherceg a következő felkészöntővel válaszolt:

— Felső! Mélyen meghatva azoktól szeretetreméltó és szíves szavaktól, amelyeket felséged az imént mondott és meghálálva azt szíves és barátságos fogadást, melyben felséged és a királyné őfelsége engem és nőmet részesítettek, kérem felségedet, engedje meg, hogy legőszintébb köszönetünket fejezzük ki. Felsőged szeretetreméltó meghívásának a legnagyobb örömmel tettünk eleget. Alkalmul szolgál nekünk, hogy felségednek és a királyi őfelségének boldogságáért és Románia létéért legforróbb óhajainkat kifejezhessük. Csodálattal eitelve felséged nagy bölcsességét és felséged és fenséges családja iránt a hűs és benső vonalommal érzeteitől áthatva, ame

érzelmeiket elhunyt atyámtól örököltem, büszkének és szerencsésnek érzem magamat, hogy azt a hagyományos barátságot, amelynek emlékét Felsőged oly meghatározó módon érzi, folytathatom. A legnagyobb örömmel vállaltam öfelsége a császár és király megtisztelő megbízását, hogy Ferdinánd herceg ő királyi fenségének, drága barátomnak az aranygyapjasrend jelvényeit átadjam. Szerencsésnek fogom magam érezni, ha visszaérkezésemkor a császár és király öfelségének tolmácsolhatom a legbensőbb barátság és meleg rokonérzés ama szavait, amelyeket Felsőged előttem kifejezett, amelyek újabb és értékes zálogai annak a kitűnő viszonyoknak, amely szerencsére Románia és Ausztria-Magyarország között fennáll. Amidőn kérem az Istent, hogy Felsőged életét országa javára még sok éven át fenntartsa és megóvja, poharamat Felsőged, a királyné öfelsége és az egész királyi ház egészségére ürítem.

Kirándulások.

Délután automobil-kirándulást tettek a felségek a Prahova-völgyben a magyar határon át Tomestig. Az első automobilon Károly király és Ferenc Ferdinánd főherceg, a másodikban Erzsébet királyné Hohenberg hercegnővel, a harmadikban a román trónörökös páros gyermekeivel ült. További 8 automobilon ment a kíséret. A szép kirándulásnak pompás idő kedvezett. Az ut mindenütt fel volt díszítve. A mintegy 50 kilométert tevő utvonalon mentén a lakosság nemzeti viseletben várta és lelkesen köszöntötte a királyi pár magas vendégeit. Buszteni és Azuga községekben, amelyek osztrák, magyar és román zászlókkal voltak fellebögözve, az ifjúság a nemzeti himnuszt énekelte. A visszautazás folyamán Buszteniiben a papi lakban tea volt. A tanulókar német nyelven a néphimnuszt, azután román népdalokat énekelte. A kastélyba való visszatérés előtt a király és a trónörökös főherceg a szinajai zárdát tekintették meg. Este a kastélyban intim ebéd volt, mire a kis udvari színházban diszeldadás volt, amelyen a magas vendégeken kívül a diplomáciai kar, a miniszterek és nagyszámú előkelőségek vettek részt.

Vádak egy aradi ügyvéd ellen.

Szelle József feljelentése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 12.

A bünygyi rendőrség hivatalos helyiségébe nagy ládákat cipelnek be, melyeknek fedelét a rendőrség pecsétnyomójával ellátott pecsét zárja le. Egy aradi ügyvédi irodából származnak ezek a hatalmas ládák és tartalmuk akta, csupa akta. Szelle József volt aradi ügyvéd csőd-ügyének az iratai. Mikes Gábor dr. szedegeti össze a porlepte írásokat, detektívek segédkeznek neki. Kertész Miksa dr. ügyvéd irodájából származnak egy hosszú időre terjedő bünygyi vizsgálat alapjául szolgáló irások, melyeket az aradi királyi törvényszék vizsgálóbírájának végzése alapján foglalt le az aradi rendőrség.

Szelle József az aradi ügyészséghez egy terjedelmes feljelentést adott be, melyben csőd-tömégének volt gondnokát több, állítólag a büntető törvénykönyvbe ütköző cselekménnyel vádolja és kérte mindazoknak az iratoknak bírói uton leendő beszerzését, melyekkel vádjait bizonyítani próbálna.

Napok óta foglalkozik már a közvélemény ezzel az érdekes ügygyel, de tekintettel a feljelentő, Szelle József személyére, akinek viselt dolgai még élénk emlékezetében vannak az aradi újságolvasó közönségnek, mindaddig nem lehet nyilvánosság elé vinni a dolgot, amíg a rendőrség az ügyvéd lakásán házkutatást nem tartott és a csőd-töméghez tartozó iratokat le nem foglalta. Ez tegnap megtörtént. Hogy Szelle József mit tud majd a bíróság előtt vádjából bebizonyítani, azt az ügy jelen stádiumában elbírálni nem lehet. Jogászai körökben és a kö-

zönség körében érdeklődéssel várják az ügy további fejleményeit.

Kertész Miksa dr. egyébként az ügyre vonatkozólag ma a következő sorok közlésére kért fel bennünket:

Nyilatkozat. Szelle József, akinek tömegmondnoka voltam, boszútól vezérelve, egy teljesen alaptalan, hamis vádakkal telített feljelentést adott be ellenem. A feljelentő vakmerőségéért meg fog lakolni. A feljelentés hazug adatait közlő hírlapok ellen pert indítok. A közönséget pedig kérem, hogy Szelle József multját ismerve, engem, ki még meghallgatva sem lettem, az ő vádjaira el ne ítéljen. A vizsgálóbírósa kijelenti, hogy ellenem még semmi nyomatékos gyanu nincsen és én felemelt fővel tekintek a nyomozat elé, mely a bíróságot a feljelentés gyűlöletes boszúból eredő rágalmairól meg fogja győzni. Arad, 1909. július hó 12-én. Dr. Kertész Miksa.

Ahol nem lesz aratás.

Egy község ehinség előtt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 12.

Szomorú hírek érkeznek Biharmegyéből. Ahol ilyenkor már gazdag kalászu keresztek sűrű sora kellene, hogy álljon — még itt-ott meg sem kezdhették az aratást, mert silány, fejletlen elsatnyult a termés. Az élesdi járás egy községéből, Cigányfalváról pedig az a hivatalos hír érkezett ma, hogy ott egyáltalán nem lesz az idén aratás.

A falusi ember egész ekzisztenciája, élete, jövője a terméstől függ. Ha nem ad gabonát, életet a föld megszűnik minden. Cigányfalva község határában pedig példátlan pusztítást vitt véghez az ideai rakoncátlan időjárás. Erről a pusztításról most hivatalos jelentés érkezett az alispáni hivatalhoz. Fazekas, örvéndi körjegyző terjesztette be az élesdi főszolgabíró útján a község lakosságának kérelmét, melyben a kormánytól élelmet és vetőmagot kérnek, mert nyomor, ehinség és betegség fenyegeti a községet. Mint értesülünk, a pusztítás rettenetes képet nyújt e vidéken. A június 27-én pusztított, egy óráig tartó jégeső mindent összetört s a napokban pedig felhőszakadás támadt, ami valóságosan elsöpörte a levert, összetört termést. Ugy, hogy egy sik térség most a cigányfalvai határ, ahol a sáros, kopasz földön még fűszál sem mutatkozik.

A hivatalos jelentés a következőket mondja:

A község határában a folyó évben aratás nem lesz, mivel a buza- és zabvetést a jég teljesen tönkretette, összetörte. A tengeri vetés annyira tönkrement, hogy a legtöbb helyen a tengeri tövét is kiverte a jég a földből. A szőlőnek csupán vesszője maradt meg, de azon levél nincs és termés még jövőre sem lesz rajta.

A község lakóinak elvetni való magja sem lesz, nem hogy tölire kenyérre lenne. Mivel a község lakosai földhöz ragadt szegény emberek, kik eléggé el is vannak adósodva s keresetök nincsen, a vetőmagot sem képesek beszerezni a saját erejükből, mert erre pénzük nincs. A község lakossága a legnagyobb nyomor és inség elé néz s vetőmag hiányában a jövő évi termés bizonytalan.

Az előterjesztésben végül ingyen kiosztásra búzát, zabot, tengerit és babot kérnek a kormánytól, mert — mint mondják — ehinség és pusztító betegség fenyegeti a községet.

Az élesdi járás főszolgabírája, Bérczy Imre pártolólag terjesztette a kérelmet az alispáni hivatal elé, azzal, hogy az alispán meggyeszerre indítson könyvradomány gyűjtést; hogy meglehessen menteni azt a községet, ahol e szomorú évben nem lesz aratás. Hasonló akcióra szólítják a szomszéd megyéket is.

Sikkasztó állomásfőnök.

Eltűnt pénz, eltűnt tisztviselő.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 2.

Az államvasutaknak egyik Szegedhez közel eső pályaházában tegnap óta szigorú rovincsolás folyik. Az üzletvezetőség számosztálya eltűnt pénzek után kutat. Olyan pénzek után, amelyek nem számadási hibából tűntek el, hanem minden valószínűség szerint „elkezelődtek.” Már eddig nagyobb hiányt fedeztek föl s a jelek arra vallanak, hogy a hiány nőni fog.

A kínos szenzáció a szegedi állomáson történt. A magáról megfélekedezett állomásfőnök Roboz Lipót, aki megszökött a hivatalából s most a szegedi s a budapesti rendőrség országosan körözötteti. A váratlan eset nemcsak vasutas-körökben, de a szegedi közönség körében is nagy feltűnést kelt, mert Roboz Lipótot városzerte ismerik, akiről nem tették volna fel, hogy bűnös cselekedetek elkövetésére képes.

A szóban lévő tisztviselő hosszabb ideig az államvasutak szegedi üzletvezetőségének központjában teljesített szolgálatot. Nős, családember, jó munkás. Multak az évek s kihelyezték egyik szomszédos állomásra főnöknek.

Ebben a minőségben már egy ízben történt vele baj. Vizsgálat alkalmával nem volt rendben a szénája. Valahogy tisztázta magát, visszatette a hiányzó pénzt is s így a vasut nem károsodott meg. Ő sem. Meghagyták a hivatalában.

Az állomási főnököt a mult héten hasonló minőségben egyik délvidéki városba helyezték át. A napokban kellett volna elmennie. Mint ilyenkor szokás, az üzletvezetőség számosztálya a legapróbb részletekig megvizsgálja a pénztárkezelést, hogy az utód részére az átadás rendben megtörténhessenek.

Tegnap kezdték meg a vizsgálatot. Reggeltől délig 1800 korona hiányt állapítottak meg oly tételekből, melyeket az állomási főnök felvett, de el nem naplózott. Nyilvánvaló tehát, hogy nem számadási hiba történt. A vizsgálatot vezető tisztviselők megdöbbenve tettek felfedezésükről jelentést a szegedi üzletvezetőségnek s tovább folytatták a rovincsolást.

Estig 5200 korona hiányt konstataáltak. A vizsgálat ma is folyt s el fog még néhány napig tartani.

Ma este már 12,000 korona hiányra jöttek rá. De még ez sem végösszege az elikkasztott pénzeknek. A vizsgáló bizottság megállapította, hogy Roboz Lipót április hó 6-á egyáltalán nem vezetett naplót. Az árupénztárt kezelte s a mondott időtől egyetlen tételet sem irt be a bevételi naplóba. Erre való tekintetből rendkívül nehéz a sikkasztott összeg nagyságát megállapítani.

Ugy mondják, hogy a bajba került állomási főnök szenvedélyes kártyázó, aki vakmerően, nagy pénzben játszik. Valószínűleg ez a szenvedély készítette a bűnös tette. A hivatalos pénzekből több ízben kisebb nagyobb összegeket kivett, abban a reményben, hogy nyerni fog s a nyereségből visszateszi a hiányt, mielőtt észrevennék. Egy ideig így is történt. A kártyaveszteség azonban tulhaladtá a nyereséget, a deficit a pénztárban egyre nőtt s a szerencsétlen ember képtelen volt többé bűnös manipulációit elleplezni. Megtörtént a baj. S az áthelyezéssel járó rovincsolás most napfényre hozta a veszedelmet.

A megtévedt állomási főnök — hir szerint — a pénztárvizsgálat megkezdése előtt eltűnt s nem tudják, hol tartózkodik. Erről jelentést tettek egy a szegedi rendőrkapitányi hivatalnak, mint a csendőrségnek.

A szegedi rendőrség nyomban táviratozott a budapesti államrendőrségnek, mert az a gyanu merült föl, hogy Roboz Lipót, feleségét és gyermekeit elhagyva, a fővárosnak vette útját. A budapesti rendőrség ma délután 5 órakor Roboz ellen már kiadta a köröző levelet. Egyben tudatta a szegedi kapitányi hivattal, hogy a megszökött állomásfőnököt a főváros területén mindenütt keresik.

Schönbergerné párisi botránya.

Kiutasították a konzulátusról.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 12.

A magyarországi szereplése révén ismert Schönberger Róza báróné kínos botrányt idézett elő a minap a párisi osztrák és magyar konzulátuson, csúnyán megtámadva a konzulátus egyetlen magyar tisztviselőjét. A báróné Budapestről történt kitiltása óta állandóan Párisban él s előkelő ismeretségekre tett szert. Elegáns lakása van az Etoile környékén és magyar cselédséget tart. Mintegy félesztendővel ezeltott egy Német Mari nevű magyar leányt szegődtetett szobaleánnyul, aki a Kaposvár melletti Szentlőrincről került ki a francia fővárosba. Nemrégiben a leány elbocsátását kérte, mert mint mondta, nincs tovább maradása az idegenben. A báróné nem bocsátotta el a leányt s a szerencsétlen teremtés lopásra vetemedett: ellopta a bárónénak egy ötezer frank értékű gyémántos karperecét és megszökött; el akarta adni az ékszert, hogy hazautazhasson. Tervét nem tudta megvalósítani, mert a drága holmit még mutatni sem mert senkinek, hanem beszegődött egy Veszprémi nevű magyar vendéglőshöz felszolgáló leánynak. Ott találta meg a párisi rendőrség, amely Schönbergerné följelentésére már mindenfelé kerestette. Német Marit letartóztatták s Liptay Imre magyar tolmács segítségével kihallgatták. A leány azt adta elő, hogy a báróné folyton ütötte-verte, úgy, hogy lehetetlen volt nála maradnia és végső elkeseredésében szánta rá magát a lopásra. A báróné, ugyilátszik, nem volt megelégedve a párisi rendőrséggel, mert a minap megjelent az osztrák és magyar konzulátuson, hogy a leány megbűntetésének a sürgetését kérje. A konzulátuson Mészáros Lajos tisztviselő fogadta Schönberger Rózát. Azt mondta neki, hogy a konzulátus ebbe a dologba nem avatkozhatik bele. A báróné ingerülten kiáltotta:

— Ugy látszik, maga nem tudja, kivel beszél!

— Dehogyan nem. Eleget olvastam a magyar lapokban a bárónéről.

Schönbergerné erre képéből kikelve kiáltotta:

— Szemtelen fráter! Majd megtanítom én magát! Hogy mer így beszélni velem? Maga bizonyosan büntársá annak a leánynak s megsztozott vele az ékszer árán.

A tisztviselő csöngtetett.

— Vezesse ki ezt a hölgyet — mondotta a belépő szolgának.

A báróné ekkor sikoltozva a tisztviselőnek rohant és csak a mindenfelől összefutott személyzet akadályozta meg a tettelegességben. Schönbergerné sirt, jajgatott, a telefonhoz szaladt s nyomban föl akarta hívni Fallières elnököt, Clemenceau miniszterelnököt és Radzivil herceg német nagykövetet. Csak nagynehezen sikerült a hivatalból kituszkolni. Délután újra megjelent egy Hohenau gróf nevű német ur társaságában, följelentést tett Mészáros Lajos ellen hivatali gorombáskodás és bünrészesség miatt s azt hangoztatta, hogy Fallièresék kivánják a tisztviselő elmozdítását.

— Hohenau gróf, a vőlegényem, közeli atyafia a német császárnak; ő is gondoskodni fog, hogy önök elégtételt adjanak nekem.

Pauli lovag főkonzul vizsgálat tárgyává tette a dolgot s most hozta meg a határozatot. Megállapították, hogy Mészáros soha életében nem is látta Német Marit, a bárónéval szemben pedig jogos fölháborodásában lépett föl

energikusan. A párisi magyarok, akiknek körében Mészáros nagyon népszerű, nagy megnyugvással vették tudomásul ezt az elintézet. Pauli lovag főkonzul azzal szolgáltattott teljes elégtételt Mészárosnak, hogy őt tette meg a szabadságon levő irodafőnök helyettesévé.

Artista szervezetek.

Színház trösztök.

*

Arad, július 12.

A „Magyarországi Artistaegyesület“ hosszú tárgyalások után elvileg ki-mondotta az egyesület a berlini „Loge“-val, mely az egyesületet a világsszervezetbe fogja olvasztani. Ezzel a lépéssel megnyitott a magyar artisták előtt az egész világ, mert a nagypáholy óriási erkölcsi és anyagi hatalma védelmi szárnyaival mindenhová elkíséri tagjait. Különösen Amerika és Ausztrália voltak eddig elzárva a magyar artisták előtt, mert hazai szervezetük nem volt képes őket a tengerentuli városokban megvédelmezni. Most már azonban szabad lesz az ut mindenfelé.

Ez alkalommal nem lesz érdektelen egyik szót elmondani azokról a hatalmas trösztökről, melyek ugyszólván egész Amerika területét benépesítik mulatóhelyekkel és orfeumokkal s amelyek egyszerre és egyidőben ezrekre menő artistát foglalkoztatnak. Ezek az egyesületek monopolizáltak egész vidékeket és más tröszt mintájára nagy harcokat vívnak egymással. A trösztök Newyorkban központi irodákat tartanak fenn, hol száz meg száz ügynök igyekszik a kiválóbb attrakciókat a konkurrens vállalatától elcsábítani és elterelni. Ez a versengés oka azután annak, hogy Amerikában egyáltalában nem különös eset, ha egy-egy artista hetenkint 4—5000 korona fellépti díjat kap. S mert mindegyik trösztnek átlag legalább tíz város áll rendelkezésére, az ilyen zsiros szerződés 40—50 hétig is eltarthat. A magas fellépti díjakért azonban az artistáknak nagyon meg kell dolgozniok, mert naponként legalább 2, de rendszerint 3 előadáson kell fellépniök, de ennek ellenében a legteljesebb egyéni szabadságot élvezik és az egyes vállalatok gondosan őrködnek afelett, hogy semmi a jó izlésbe, vagy erkölcsbe ütköző dologra artistát fel ne használhassanak.

Az orfeum-trösztök részben egy-egy világvárosra szorítkoznak, avagy tulmenyén ezen, a vidék egy részét foglalják le s ekkor „Tournée“ nevet vesznek fel. Pldául Newyork városában 2 nagy tröszt bírja az összes orfeumokat, az egyik „Keith és Proctor“, a másik Percy G. William.“ Ennek a 2 trösztnek egyenként kb. 5—5 nagy orfeuma van Newyorkban. Londonban pedig a helyiségeknek háromnegyed része a „Moss' Empires Ltd“ tulajdonában van s így tovább.

A vidéki tournéek közül csupán egy pár hatalmas vállalkozásról essen szó, pl. a „Pollicircuit 8, Bennet circuit 5, Orpheumcircuit 25 helyiséggel rendelkezik. Amerika keleti részében pedig a „William Morris Inc. circuit“ uralkodik, míg délen az „Interstate circuit“ bír vezető szereppel. Ezen hatalmas vállalkozások mindegyike évekre menő szerződést biztosít az artistáknak, melyet amerikai pontossággal és szigorral kell teljesíteni. Hogy fogalmunk lehessen, milyen kiterjedt, nagy üzlettel bír egy ilyen tourné, a legnagyobbak közül említünk egy-kettőt. A „Moss' Empires Limited“ pl. a következő helyekre terjed ki: London, Edinburgh, Glasgow, Birmingham, Newcastle, Liverpool, Sheffield, Bradford, Hull, Leeds, Bordesley, Hackney, Cardiff, Newport, Swansen, Leicester, Hollomay, New Cross, Manchester, Dublin, Belfast, Walsall és Szuederland.

A másik nagy tourné a „Seguin“, amely Délamerikában Buenos-Aires, Montevideo, Rio de Janeiro és St. Pauló városokra terjed ki. Ezenfelül még több kisebb-nagyobb vidéki tourné létezik, melynek mindegyike több várost lát el művészeti élvezetekkel. Azok az artisták, kik ilyen vállalatokhoz szerződnek, csakis legelsőbb rangú erőkből választatnak ki, mert üzleti elv, hogy az egyik városban elért siker

a legbiztosabb reklám a tourné további részein.

E nagybani körvonalazásból is élénk képet lehet alkotni arról, hogy az élelmes amerikai pénzemberek milyen hatalmas üzletet csinálnak a varietéből. Bennünket magyarokat két szempontból érdekelnek a tengerentuli üzleti szervezkedés e hatalmas jelenségei. Elsőben azért, mert a magyar artistáknak, kik már 3000 en felül vannak, új teret biztosít a megélhetésre. A fő szempont pedig az, hogy a páholy védelme alatt külföldre szerződő magyar artistalányok megszűnnek hungarák lenni, hanem igenis becsületes munkával és törekvéssel még művészi hírnevet is szerezhhetnek maguknak.

A nagyközönség pedig a legnemesebben akkor szolgálja az artista társadalom ügyét, ha itthon is olyan tiszteletben részesíti az arra érdemes artistákat, mint azt külföldön mindeütt élvezik.

Deutsch Izsó dr.,
az egyesült artista szervezetek
kerületi jogtanácsosa.

SPORT.

Atletikai viadalok.

(Délmagyarország bajnokai: 220 yardos síkfutó Valerian László, magasugró Neidenbach Emil, sulyemelő Odry Zoltán.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 12.

Élénk érdeklődéssel nézte végig előkelő szép számu közönség az Aradi Atletikai Klub és az Aradi Toldy Atletikai Klub tegnap délmagyarországi bajnoki atletikai viadalát, melynek versenyszámai a két hódmezővásárhelyi és lugosi versenyzőn kívül majdnem kizárólag a két rendező egyesület tagjai között döltek el. A viadalok mindazonáltal élénk képet nyújtottak. Azok gyors lefolyása, a rendezés kifogástalansága az AAC. versenyrendezési technikájának tökéletességét jellemezte. A Magyar Atl. Szöv. képviseletében Budapestről Csanádi Mór jelent meg a versenyen, míg a délmagyarországi kerületi bizottságot Sonneck Sándor előadó képviselte Temesvárról. Hámori László dr., a versenybíró tagja tiszteletdíjat ajánlott fel a 100 yardos síkfutás győztesének, mit Dobó István AAC nyert meg.

A verseny részletes eredménye a következő:

I. 100 yardos síkfutás: 1. Dobó István AAC 11¹/₂ mp. 2. Szathmáry László AAC, Tessits Demeter AAC 3 yarddal nyerve.

II. Sulydobás: 1. Mudin István AAC 11:35 m. 2. Szathmáry László AAC 10:50 m. 3. Neidenbach Emil AAC 10:10 m.

III. Magasugrás bajnokság: 1. Neidenbach Emil AAC 168 cm. 2. Ziffer Sándor AAC 165 cm. 3. Pécsely Béla AAC 150 cm.

IV. Egy negyed angol mértföldes síkfutás (junior) 1. Mészáros Béla AAC 59³/₄ mp. 2. Asbóth Oszkár AAC. 3. Bácskay József AAC. Erős küzdelem után Mészáros csak melle benyomásával győz.

V. Gerelyvetés. 1. Mudin István AAC 51:90 m. 2. Mészáros Béla AAC 39:41 m. 3. Horváth László AAC 35:30 m.

VI. 220 yardos síkfutás bajnokság. 1. Valerian László AAC. 26 mp. 2. Dobó István AAC. 3. Janisch Tivadar Lugosi S. E. Erős küzdelem után 30 centiméterrel nyerve.

VII. Távolugrás. 1. Ziffer Sándor AAC. 597 cm. 2. Elek László Hódmezővásárhelyi Torna és Vivó Egylet 586 cm. 3. Szathmáry László AAC. 576.

VIII. Egy angol mérföld síkfutás. 1. Horváth Gyula AAC. 5 perc 23³/₄ mp. 2. Boesky József AAC. Könnyen 150 méterrel nyerve 20 méterrel harmadik.

A Toldy Atl. Club sulyemelő bajnoki ve-

senye. Bajnok: Odry Zoltán TAC. jobb kar 68-70, bal kar 65, két kar 106 = 239-70 kg. emeléssel. II. Nagy Mihály TAC. jobb kar 58, bal kar 65, két kar 96 = 219 kg. emeléssel. III. Weber Emil TAC. jobb kar 64, bal kar 62, két kar 89 = 215 kg. emeléssel.

Odry Zoltán bajnok Albert Andor szobrász-művész tiszteletdíját nyerte.

Csanádi Mór, a szövetség képviselője a színhelyen lendületes buzdító szavak kíséretében nyújtotta át a győzteseknek a csinos győzelmi díjakat.

A verseny kifogástalan rendezéséért általános elismerés illette meg a rendező egyesületeket.

+ Az „Aradi Atlétikai Klub” ezúton is tudatja tagjaival, hogy tagjai kényelmére sporttelepét telefonnal látta el, az a mai naptól a közhasználatnak átadott. Telefon szám 706.

A legújabb becsületbíróági ítélet.

A lenézett rendőrség.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, július 12.

A katonaság és a fővárosi rendőrség között már hosszú idő óta folynak a surlódások. A katonatisztek lenézik a rendőrtisztviselőket, nem tartják őket magukhoz méltóknak s foglalkozásukat spieliszolgálatnak nevezik. Talán igazuk is van. Hogyan is vehetné fel a versenyt egy szegény rendőrtisztviselő, aki csak doktor juris, olyan valakivel, aki a császár kabátját viseli? Azét a császárt és királyt, aki csodálatosképpen nincs egészen olyan rossz véleménnyel a rendőrségről, mint hadseregének tisztikara. Erre vall legalább az, hogy valahányszor Budapestre érkezik, vagy Budapestről távozik, a pályaudvaron, de meg minden nagyobb udvari ünnep alkalmával is, jóformán első sorban a budapesti államrendőrség vezetőjét, a főkapitányt szolítja meg, sőt még kezét is fog vele. Annál csodálatosabb, hogy a legutóbb már nemcsak a katonatisztikar van ellenséges indulattal a rendőrség iránt, de kabinetiroda is, melytől pedig igazán nem illik, hogy a királylyal ellentétes érzelmeknek ad kifejezést.

(Az egyenruha.)

A harc — jelenti fővárosi tudósítónk — körülbelül két évvel ezelőtt kezdődött, amikor a honvédelmi minisztérium megváltoztatta a honvédtisztikar egyenruháját. A régi, költséges, a huszártisztekéhez hasonló, aransujtásos egyenruhát felváltotta az új, egyszerűbb, de a régi rendőrtiszti egyenruhához hasonló atilla. Alig kapták meg a honvédtisztek az új disztribúciót, máris kitört a háborúság köztük és a rendőrtisztviselők között. Megtörtént ugyanis az a hallatlan szerencsétlenség, hogy a bakák szalutáltak a foglalkozóknak, a hadnagyok pedig a fogalmazóknak, mert főlebbvalóknak nézték őket.

A honvédelmi minisztérium erre sürgősen átírt a főkapitánynak, hogy változtassa meg a tisztviselők egyenruháját. Az eszükbe sem jutott, hogy nem a rendőrség vette át tőlük az egyenruhát, hanem ők utánozták a rendőrtisztviselőket, akik már csaknem egy évtizede hordták azt a disztribúciót. Es a főkapitány — valóban megtette az intézkedéseket a tisztviselői egyenruha megváltoztatására, nehogy a honvédtiszteken sérelem essék. Ez volt az első ütközéspont.

(Egy detektív.)

Egy másik, még az előbbinél is élesebb összeütközése az elmúlt héten volt a rendőrségnek és a hadseregnek. A budapesti állam-

rendőrség egyik, Tarnai János nevű detektívje, valamikor egyetemi hallgató volt s egyéves önkéntesként szolgált az egyik közös gyalogezredben, ahol egészen a tartalékos hadnagyságig vitte. Később aztán odahagyta az egyetemet és a budapesti államrendőrség detektívtestületében vállalt állást. Ezt valaki feljelentette a katonai hatóságoknál. A tiszt urak összedugták a fejüket, tanácskoztak s végül határoztak: kimondták, hogy a detektív állása nem fér össze a tartalékos hadnagyi ranggal. A detektív foglalkozása a tiszt urak véleménye szerint nem eléggé tisztességes ahhoz, hogy azzal katonatiszt lehessen az ember.

A határozatról a 32. gyalogezred tisztikara, mint becsületbíró, a következő német levélben értesítette Tarnait:

A 32. gyalogezred tisztikara, mint becsületbíró, f. hó 4-én tartott ülésében határozott az Ön polgári életben viselt állásának és a hadseregben viselt rangjának összeférhetősége felett és hosszas tanácskozás és az összes lehetőségek alapos megvizsgálása után arra a meggyőződésre jutott, hogy a kettő teljesen összeférhetetlen. Felkérjük tehát, hogy a legrövidebb időn belül nyilatkozzék arra nézve, hogy a polgári állását vagy a hadseregben viselt rangját óhajtja-e megtartani.

Budapest, 1909. július 4.

Örvashatatlan aláírás.

Ezredes.

Tarnai a levéllel jelentkezett Palágyi detektívfelügyelőnél, aki egyszerűen ezt kérdezte tőle:

— Ki ad magának kenyeret? A rendőrség, vagy a hadsereg? Ezt gondolja meg és aszerint cselekedjék!

Másnap Tarnai benyújtotta tiszt rangjáról való lemondását. Az egész ügyről tudomása sincs Boda Dezső dr. főkapitánynak. Pedig kár volt őt nem értesíteni, ő bizonyára szerzett volna elégtételt a méltatlanul megalázott detektíveknek.

(A kamarás.)

A határrendőrségnél van egy fogalmazó, a ki valamikor szolgabíró volt. Ebben az állásban a megkövetelt számú nemesi ősök kimutatása mellett folyamodott a császári és királyi kamarási címért és meg is kapta. Később átlépett a határrendőrség kötelékébe és egyenruhájára rávarratta a kamarási rózsát. Ez szemt szurt néhány huszártisztnak s feljelentették a határrendőr-fogalmazót a kabinetirodánál. Rövid időn belül megérkezett a válasz:

„Az illető rendőrtisztviselő jogosan viseli a kamarási rózsát. Még szolgabíró korában nyerte el a kérdéses címet és ettől a rendőrség kötelékébe történt átlépése dacára sem fosztható meg.”

Ez a dacára a legnagyobb sértés. Lebecsülése az egész rendőrtisztviselői karnak. Nagyon különös, hogy a kabinetiroda, a rendőrséggel mindig fiyelmes király közvetlen környezete, ilyen módon lebecsül egy állam-tisztviselői kart.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az Aradi Kerekedők Köre f. évi július 13-án, kedden este 9 órakor, a kör helyiségében ülést tart, a melyre a tisztikar és a választmány tagjait ez uton is meghívja Hegyi Albert alelnök.

A Kossuth-szobor talapzatának zárkövetétele.

Felhívás az ünnepségre.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 12

Az Aradi Közlöny beszámolt az aradi Kossuth-szobor történetének arról a nevezetes stádiumáról, mellyel a szobor létesítésének utolsó korszaka vette kezdetét. Megirtuk, hogy az alapzat építészeti munkáját a süttöi kőfaragó-cég megkezdette és gyors tempóban hajtja végre. Közreadtuk annak a szép okmánynak a szövegét, melyet a talapzatban fog elhelyezni a Kossuth-asztaltársaság, a nagy mű alkotásának megörökítésül.

Szerdán bizonyára egyszerű, de lélekemelő ünnepség után helyezik el a zárkövet és az emléksorokat, melyre a társaság meghívja a város minden polgárát és a törvényhatósági bizottságot, mely e napon tartja közgyűlését. Az ünnep kezdete a városi közgyűlés befejezte utáni időre van kijelölve, hogy a képviselők a közgyűlési teremből testületileg vonulhassanak a színhelyre.

A város közönségéhez ezt a felhívást intézi az asztaltársaság elnöksége:

Véréink! Tízéves munka és áldozatkészség az ígéret földjéhez vezetett bennünket, Arad polgárait és hálás asztaltársaságunkat. Épül már a talapzat, melyen örök hálánk és hódolatunk hirdetőjeként állani fog Kossuth Lajos ércalakja. A honszeretet és művészet ez alkotásáról, a jövő nemzedéknek oktató példájul, a mű létesítésének történetét emléksorokban örökítettük meg s helyezzük a talapzat zárköve alá, e hó 14-ikén, délután 6 órakor, törvényhatóságunk közgyűlése után, mely ünnepségre városunk képviselő testületét külön meg is hívtuk. Legyen ott Arad minden fia és leánya, öregje, fiatalja, részesüljön a Honmegváltónak emelt oltár létesülésének fennségei érzetében. Lásza és tanulja meg belőle, akarattal és cselekedettel minden akadály leküzdhető. De legyen ott, mert joga van hozzá és kötelessége is, hiszen adott filléreitekben volt elhintve a reménység magva, hogy felvirradunk az örömnapra, melyen Kossuth Lajos emlékszobráról lehull a lepel.

A törvényhatóság közgyűlését így kéri fel a részvételre az asztaltársaság:

Tekintetes törvényhatósági bizottság!

Városunk történetének nevezetes fejezetéhez értünk a mai nappal. Kossuth Lajos szobra talapzatának zárkövét tesszük le és helyezzük alá a mű létesítésének emlékiratát, melyben híven megörökítettük hálánkat a megszavazott 30.000 korona segélyért. Tekintetes Törvényhatóság! Arad város közönségének érdekeit intézik önök a mai napon tartott közgyűlésen s e véletlen tette kötelességünké, hogy lelkesedéssel hívjuk Önöket testületileg a mindannyiunknak fennségei ünnepre. Munkájuk befejezte után jöjjenek együtt, legyenek városunk közönségének képviselői s manifesztálják, hogy azonosodnak polgárainknak cselekedetével s ha hazafias, képviseli az Önök érzelmvilágát is.

A hazafias ünnepség után társasvacsora lesz a városligeti vendéglőben. Előjegyezhetni Jakabffy István, Maresch Gyula, Keppich Zsigmond és Fejér Gyula üzletében, a lapok kiadóhivatalaiban és az ipartestületi titkári hivatalban.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Kedd: Dollárkirálynő, operett. Ternovszky Margit felléptével.

Szerda: Tancos huszárok, operett. Ternovszky Margit felléptével.

Csütörtök: Boszorkányszer, operett. Új betanulással.

Péntek: A páholy, bohózat. Tapolczai Dezső és Vendrei Ferenc felléptével.

Sombat: Aranykakas, énekes bohózat. Tapolczai Dezső és Vendrei Ferenc felléptével.

* **A Góth-pár vendégjátéka.** Donnay „Viszszatérés Jeruzsálemből” című színművében lépett fel vasárnap este a kitűnő művészpár és ismét szaporította amúgy is nagyszámu babérainak számát. Góth Sándor Michel szerepében a passzivitásban szinte eltörpülő alakot annyi egyéni megértéssel, karakterisztikus megrajzolással állította élénk, hogyha a másik oldalon nem Kertész Ella meggyőző erejű Judithjával van dolgunk, igazat kell adnunk Michel sántító filozofiájának. Kertész Ella Judithja hatalmas alakítás. A keleti érzékiség mámorító, perzselő bujasága liktetett nagy virtuozitással megjátszott szerelmi jelenetében. Szebben, nagyobb művészettel, érzékibben lehetetlen a szerelemnek hangot adni. Ezért az egyetlen jelenetért is bámulattal kell adóznunk a bájos művésznőnek. A nagyszámu közönség sok alkalmat talált az est folyamán, hogy lelkesen ünnepelje a művészpárt. Kőrössy Juci járult még a sikerhez. Harmath Józsa indispozícióval játszott. Kulcsár ismét tulzott az ujságíró szerepében. Polgár pedig teljesen kiritt a milliőből, csupán Dolly Hoendelssohnja érdemel elismerést. — Sokkal egyöntetűbb, szebb volt „A király” hétfői előadása. Ez a darab nálunk kiváló előadásban került színre. Várnay Bourdiérja és Zalay Margit kiváló Teréze élénk emlékezetében van a közönségnek. Ma Góth Sándortól és Kertész Ellától láttuk ezt a két szerepet. Góth Bourdiérja jóízű parvenü, aki minden szavával, gesztusával megkacagtatja a nézőt. Kertész Ella ragyogó jelenség volt a szellemes kokott szerepében. Elegáns, ötletes és bájos. Sok ünneplés honorálta a vendégek művészetét. Szendrey Mihályt a címszerepben már volt alkalmunk dicsérni, Loóvey, Faludy, Ditrói, Harmath Józsa játéka ma is a sikert garantálta. H. G.

* **G. Ternovszky Margit felléptei.** Ternovszky Margit holnapról kezdve két estén át lesz a színház vendége. Holnap a Dollárkirálynő címszerepét, szerdán pedig a Tancos huszárok Thekláját játssza.

* **Tapolczay és Vendrei.** A Vigszínház két kiváló művésze, Tapolczay Dezső és Vendrei Ferenc holnap jön vissza Nagyváradról és folytatja aradi vendégszereplését. Pénteken a Páholy című pompás bohózatban lépnek fel a népszerű művészek.

* **Beszélő mozgófényképek az Urániában.** A legszéniálisabb találmányok egyikét mutatja be július 15-én, csütörtökön az Uránia színház. Ekkor mutatja be a beszélő mozgófényképeket, melyek ma már olyan tökéletesek, hogy a legteljesebb illúziót keltik. Elsőnek Fall Leó Aradon is ismert operettjét. A kedélyes parasztot adják elő. A pompás operett fülbemászó zene és énekszámai a legnevesebb bécsi operett művésznők és művészek adják elő, ami magában véve is a legnagyobb érdeklődést provokálja. Második beszélő képen az Aradon is jól ismert baritonista, Pintér énekel egy pompás magyar dalt. 791

* **Az Uránia színház új műsora.** Bámulatos új képeket mutatott be az Uránia-színház hétfőn. Colombo egzotikus látkepe sajátos népeletével, afrikai benszülöttek és európai bevándoroltak utcai iparosaival érdekes látványt nyújt. Nem kevésbé érdekes mozgófényképből ismerjük meg a tengereket járó halászhajók építését. Lebilincselő dráma A kis rendőrány és valószínű kagacg orkánt vált ki a közönségből. A borzasztó brazilai, Szabadjegyek és a Lehe-

tetlen pihenni című képek. Az Uránia új műsora páratlanul gazdag érdekes újdonságokban és a közönség önmagának tesz szolgálatot, mikor ezt a fényes műsort megnézi. 791

Jäger Mari városa.

Ez is polémia.

*

Többször irtunk már arról, hogy Hódmezővásárhelynek afférjei támadtak részint Bródy Sándorral, a kitűnő magyar íróval, részint Hettyey Arankával, a kolozsvári Nemzeti Színház kiváló művésznőjével azért, mert Jäger Mari legújabb mérgezési ügyének alkalmából nem épen hízogően nyilatkoztak a nagy paraszt város erkölceiről. Olyan hangon utasították vissza a városról megkockázott kritikát, hogy azon már boszorkodni se lehet. Csak mosolyogni szabad.

Az eddigi ugynevezett válaszokat torony-magasságban felülmúlja Vetró Lajos Endre, vásárhelyi árvaszéki ülnöknek a Vásárhelyi Reggeli Ujság című bulvár lapban vasárnap megjelent írásműve. Némely szemelvényt közlünk belőle annak bizonyítására, hogyan forgatják a „paraszt Páris”-ban a pennát:

Amikor néhány év előtt két idegen néhány napra ide vetődik ebbe a városba, egyik, hogy kenyerét keresse hirlapi tudósítással, másik, hogy a jó buza kenyér mellett husra is jusson, kulturmisszió helyett gseftet csinál a színészet nemes ügyéből, — írja Vetró — amiért ki is ebrudalták talán s évek múlva meghibbant emlékezetük után félnadrággént, ennek az alföldön is legmagyarabb nagy városnak köz-erkölcséről egy-egy silány cikket összetákolnak: irásukat az erkölestelen felfogás mellett még a hülye felfogás is jellemzi.

Közttereinken ott áll Kossuth apostol, a magyarság lángelméjü apjának és a dalköltő Nyizsnyav éreszobra, a magunk erejéből és emberségéből, ékes bizonyítékaiul annak, hogy ennek a városnak népe szereti a hazát, a szabadságot, a függetlenséget és a szépet, becsüli a nagy elmét s ilyen fajta mesgyekarókkal is jelzi a kultura iránti nagy fogékonyságát.

A költő Bródynak megbocsátunk. Fáradt elme, egy kiegészített vulkán, mely valamikor igaz tüzeket dobott ki kráterén; most azonban a régi hatalmas mélységben nincs egyéb lomha, élet nélkül való, többé föl nem ismerhető szalagnál.

Hanzly ur, nem szép, csunya, förtelmes és nem jó erkölcsre valló cselekedet, így rugni most vissza megbokrosodott szeméremtől ahhoz a régi gazdájához, akitől pár napig takarmányt kapott, hogy éhen ne pusztuljon el ékes kulturmissziója teljesítése közben.

Aki rövidlátás után ekként ir az ország legmagyarabb nagy városáról, valószínű, hogy meg van bomolva az eszének mind a négy kereke és „elenyészik a maga posványos gözében”.

Ha pedig valóban fertőzött lenne ennek a színig tiszta magyar fajú városnak a levegője, akkor bizonyára az önk perverz eskölceiből s rothadt lelkükből maradt itt annak idején az erőszakos bujaság miazmája s egyedül az virított ki évek múlva újra a Jäger Mari és társai újabb mérgekeveréseiben is.

Most már igazán okosan tenné Bródy Sándor, ha vigjátékot írna erről az egész heccről s a szindarabja hőseiül odaállítaná azokat, akik ilyen stilussal akarják bizonyítani: — milyen nagy kulturája van Vásárhelynek. De Bródy nem ír vigjátékot, hanem Az Ujság tegnapi számában komoly cikkben reflektál a förmédvényekre, irván többek között ezeket:

Amíg lent ószintén örültem, hogy kitűnő lesz a kukorica-termés — mint fiatal palmaerdők, olyanok a tengeri-táblák — és hogy a takarmányból zöld óriási dombok épülnek mindenfelé, elfelejtve Pestet és a cifra gipszbarlangokat: egy kis baj történt velem odahaza. Távollétemben tégladarab esett a fejemre. „Mari néni” című cikkemért megharagudott alulírottára egy egész város. Erzékenyen resteltem a dolgot, mert nem természetem, hogy valakit bántsak, inkább örömet szeretek szerezni, szolgálatot tenni minden jó vagy kellemes embernek. Mi történhetett itten? Vagy én nem tudok írni, vagy a hódmezővásárhelyiek nem tudnak olvasni. Tizenhárom évvel ezelőtt a mérgekeverő asszony városrésze és alakja körül gyanus arcu nőket láttam és ezt mint impressziót lejegyeztem. De lehetett-e mást látnom és másról képzelődnöm, amikor arról folyt a szó, hogy mint a megsántult kakast, úgy ölették le a nyavalyás urokat vérbélű, összenőtt szemöldökű parasztasszonyok. A józan életű paraszthölgyeket hogy meggyanusítsam? Inkább száradjon el a tollam. Mindenképpen jobban szeretem őket, a legkedvesebb témáim és nekem aki megesezt közöttük, az is tiszta. Mi itt a hiba? Kétségbeesve töröm a fejemet. Biztos, hogy bennem is van, nem írok elég világosan, titkos összefüggéseket keresek, más stilusnak és tudományos vizsgálati módszernek hódolok, mint ami Vásárhelyen uralkodik. Mélyen sajnálom, ha csak egy nőnek is elrontottam volna a kedvét egy pillanatra is. A nemi élet mindenkinek a legszemélyesebb ügye és én vagyok a legutolsó ember, aki ezt akárkitől is számon kérné. Bocsánatot kérek tehát ama városuri vagy polgári nőitől is, akiknek odavaló paraszt nőcselédje van, ha eselédje a „Mari néni”-ben magára nézve kellemetlen kritikát talál. Mit tegyek, mit tehetek mást? Így jár az, aki a boszorkánynak nem köszön!

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ **Pör a Szanin miatt** — aradi kereskedő ellen. Annak idején megirtuk, hogy az aradi rendőrség a vizsgálóbíró rendeletére egyenként bejárta az aradi könyvkereskedéseket, hogy az ott található Szanin című könyv példányait elkobozza. Aradon egyetlen-egy példányt tudtak lefoglalni ifj. Klein Mór kereskedésében. Klein ellen megindították a büntető eljárást és ügyében Bozóky járásbíró mai napra tüzte ki a tárgyalást. Klein Mór azzal védekezett, hogy a könyv Simkó Gyula budapesti nyomdatulajdonos nyomdájában készült, annak tartalmát ő nem is ismerte és így elsősorban Simkó Gyulát kell felelősségre vonni. Az ügyészi megbízott indítványára a bíróság elrendelte a budapesti államrendőrség útján annak megállapítását, hogy a könyv Budapesten hol készült, s az eredmény beérkezéig a tárgyalást elnapolta.

§ **Száztízpercentes kamat.** Lukács Márk zimbrói gazda ellen vádat emelt úzsora miatt az aradi ügyészség, mert Borlea Mihálynak megszorult helyzetében csak olyan feltétel mellett adott kölcsön 100 koronát, ha kamat fejében átengedi neki a földjét. A föld tiszta hozadéka 110 korona volt, ami 110 percentes kamatnak felel meg. Lukácsot ma vonták felelősségre az aradi büntető törvényszék. A bíróság Marsieu Justin dr. ügyvéd védelme után Lukácsot a vád alól felmentette, mivel úgy találta, hogy a kérdéses háromnegyed hold földnek kamat fejében való szolgáltatása arányban állott a kölcsönnel.

§ **Harc a színház körül.** Szegedről jelentik: A „Baccarat” előadásán Fodor Ella színésznő barátai és ellenségei nagy tüntetést rendeztek. Míg a hívek tomboló tüsssal fogadták a játékot, az ellenpárt fölbérelt emberei erőteljesen füttyülni és lármázni kezdtek, elég sikeresen. Többet letartóztattak a zajos tüntetők közül és a kihágási bíró sorra meg is birságotta őket. Tegnapi az utolsó két Fodor Ella-ellenes karzati tüntető állott a bíró előtt: Pollák József és Kopasz József nevezetűek. Ők is, mint a többiek, bevallották, hogy pénzzel is megvesztették őket és így műfelháborodással tüntettek Fodor Ella művésze ellen. Őket is megbüntették. Es ezzel a nagy kulturügy elintéződött.

HIREK.

A századosné temetése.

— „Lesujtott férjed. Kiengesztelődünk!” —
Fővárosi tudósítónktól.

Arad, július 12.

Nagy, hatalmas, fehér rózsákból font koszoru fehér szallagjára írta ezt a három szót az a katonatiszt, akinek a felesége áldozatul esett a mult heti szerelmi drámának.

A Szvetanay-utcai bonctani intézetből temették tegnap délután a szerencsétlen asszonyt. Titokban tartották a temetés idejét, nehogy a toladó kíváncsiság sértse a kegyeletet. Mind a mellett sokan verődtek össze, hogy tanui lehessenek a végső tisztességnek.

A rendőrség azonban eltávolította őket, úgy hogy az egyházi szertartásnak, amelyet Raffay Sándor evangélikus lelkész végzett, csak a férj és a közeli rokonok voltak tanui.

Az ezüstszinü ércoporsót feltették a négy fehér lótól vont fehér halottas kocsira, amelyet elborítottak a virágok és koszorúk. Mind fehér volt. Mindenkinek könyvet csalt szemébe a férj koszorúja, amelyen ezek az arany szavak ragyogtak:

„Lesujtott férjed. Kiengesztelődünk!”.

A halottat a rákoskereszturi temetőbe helyezték el.

A szerelmi dráma másik áldozatát, Gang Lajost, alkalmasint holnap temetik el.

— **Időjárás.** A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 13-án az időjárás: meleg, elvételű csapadék, zivatarok.

— **A király utazása.** Bécsi forrás nyomán ma az a hír terjedt el, hogy Wekerle Sándor miniszterelnök e hét első napjaiban Bécsbe utazik, hogy a királynak jelentést tegyen az ujonnan kinevezett kormányának az országgyűlésen való bemutatkozásáról. Félhivatalosan jelentik, hogy ez a hír nem felel meg a valóságnak, mert Wekerle Sándor miniszterelnök a királynak ischli tartózkodása előtt egyáltalán nem jelenik meg kihallgatáson.

— **József főherceg Kisjenőn.** Kisjenőről táviratozzák: József főherceg Libits Adolf udvari tanácsos kíséretében az aratási munkálatok megtekintésére néhány napra Kisjenőre érkezett.

— **A bolgár király koronázása.** Pétervárról táviratozzák: A *Novoje Vremja* című orosz lap sofiai jelentés alapján megírja, hogy Ferdinánd bolgár király megkoronázása a jövő évre marad el. A koronázás elhalasztását finansziális okokkal indokolják. A bolgár királyság kikiáltásának első éves évfordulóját nagy fényvel szándékozzák megünnepelni Bulgáriában.

— **A karánsebes püspökválasztás.** Karánsebesről táviratozzák: Ma folyt le a karánsebesi gör. keleti püspökválasztás az itteni székesegyházban. A választás meglepő eredménnyel végződött, amennyiben a Burdia-párti Olariu József husz szavazatával szemben, a csak néhány nap óta jelöltül felleptetett Badescu Józsefet választották meg 32 szavazattal.

— **A braganzai herceg eljegyzése.** Newyorkból táviratozzák: A braganzai herceg, aki portugáliai trónkövetelő, Newyorkban eljegyezte Stuard Anicát, aki egyetlen leánya a mult évben elhunyt Stuard milliárdosnak. A menyasszony két hónappal ezelőtt ismerte meg a herceget.

— **A kabinet-iroda munkája.** Bécsből jelentik: A király kabinet-irodáját annyira elhalmozzák könyvradományokért beadott kérvényekkel, hogy a munka elvégezhetése céljából a személyzetet meg kellett szaporítani.

— **Nikita fejedelem jubileuma.** *Cetinjéből* jelentik: A jövő évben lesz ötven éve, hogy Nikita fejedelem, nagybátyjának Danilo fejedelemnek meggyilkolása után, a montenegrói trónra lépett. Montenegro nagy ünnepséggel készül megülni az ötvenéves uralkodói jubileumot, melyen az olasz királyi pár személyesen fog résztvenni. Az orosz cár nagybátyjával, Nikita fejedelem vejével fogja magát képviseltetni. Péter szerb király valószínűleg Sándor trónörököszt küldi nagyatyjának jubileumára. A montenegrói kormány tervbe vette, hogy ez alkalommal Montenegro királysággá fogják proklamálni.

— **Összeütközött hercegi fogatok.** Londonból táviratozzák: Bourbon Alfonz herceg fogata tegnap összeütközött a Cumberlandi herceg fogatával. Bourbon herceg lovai megbokrosodtak és nekimentek a Cumberlandi herceg fogatának. Egyik hercegnek sem lett semmi baja, de Alfonz herceg kocsisa leesett a kocsiról és veszedelmesen megsérült.

— **Ujságíró és képviselő afférje.** Fodor Aladár ujságírónak valami incidense támadt Szentkirályi Béla budapesti rendőrfogalmazóval, aki Polónyi Dezső orsz. képviselőt és Dobák Emilt megbizta, hogy Fodortól kérjenek lovagias elgétélt. Ezek megvizsgálván a dolgot, arra a konzekvenciára jutottak és ezt felülkel levélben tudatták, hogy Fodor Aladár „lovagias viselkedési emberhez nem méltó és nyilván csak becsületrablási célzattal tette közzé durva hírlapi támadását” — amely miatt az affér keletkezett — s nézetük szerint a fogalmazó „egyszersmindenkorra fölmentve érezze magát Fodor Aladár hírlapíróval szemben való lovagias eljárás megindítására.”

Ez volt az előzménye annak az incidensnek, amely ma Fodor és Polónyi Dezső között történt. Polónyi Dezső megjelent a rendőri sajtóirodában, ahol Keresztos rendőrfogalmazót kereste. Épen távozóban volt, amikor eléje lépett Fodor Aladár:

— Én Fodor Aladár vagyok, — mondta — az, a kiből maguk erkölcsi halottat csináltak.

Polónyi egy ideig meglepetve állott helyén, majd ezeket mondotta:

— Hallottam, tegnap megint komizkodott a „Független Magyarországnak.”

Fodor erre dühösen kiáltott Polónyira:

— Takarodjék ki innét az ur, különben kidobom, hogy a lába sem éri a földet.

Polónyi elvörösödött dühében és rendőrért kiáltott.

— Polónyi Dezső orsz. képviselő vagyok, — mutatkozott be. Kérem mondja meg, jogom van-e itt tartózkodni.

— Kuss, nincs joga! — kiáltott Fodor. Csak rendőri igazolvánnyal lehet itt tartózkodni. Ismétlem, kidobom.

Polónyi egy ideig sápadtan bámult maga elé, majd sarkon fordult és elhagyta a sajtóirodát. Fodor Aladár még ma délután provokáltatta Polónyi Dezsőt.

— **A Kossuth-szobor leleplezési ünnepségének költségei.** Ma délután Varjassy Lajos polgármester elnöklésével tartott ülést az a nagybizottság, melyet a törvényhatósági bizottság közgyűlése küldött ki a Kossuth-szobor leleplezési ünnepségeinek rendezésére. A bizottság tudomásul vette az egyes albizottságok jelentéseit és költségvetés tervezeteiknek tárgyalása után a költségeket nyolcezer koronában számította ki, amelyre a közgyűléstől kér hitelt a polgármester. A bizottság törölte az eredeti költségvetésből a tribün felállításának kiadásait és elhatározta, hogy csak két páholyt épít az országgyűlés és a törvényhatóságok küldöttjei részére.

— **Faludy Károly kísérletei.** Megirtuk, hogy Faludy Károly a városhoz fordult a repülőgép-kísérleteihez szükséges összegért, amelyet ő a Weitzer-örökségből szeretne megszerezni. A Weitzer-végrendeletnek ugyanis van egy olyan pontja, amelynek alapján Faludy esetleg igénybe vehet bizonyos összeget a kísérletei számára. Faludy kísérleteivel szakkörök is élénken foglalkoznak. A *Nemzeti Sport* és *Automobil* a következőket írja Faludy tervezetéről: Faludy Károly, az aradi Nemzeti Színház tagja, ki hosszabb idő óta foglalkozik a géprepülés problémáival és annak szakirodalmában is ritka olvasottsággal bír, aeroplánt szerkesztett, amely a motor kivételével teljesen készen áll. Az érdekes aviatikusnak csak motorra (20—30 H. P.) volna szüksége, hogy első kísérleteit megtehesse és úgy értesülünk, hogy Sármezey Endre, az arad-esanádi vasutak igazgatójának ajánlatára a Magyar Aviatikai bizottság nem idegenkedik attól, hogy ezt a kért motort kölcsönképen átengedje a feltalálónak, annyival is inkább, mert esetleges defektusok esetén az Acsev kitűnően felszerelt műhelyeiben kerülhet javítás alá. Ezen aeroplán leírására még visszatérünk.

— **Az aradi ortodox zsidó hitközség tisztelete.** Tegnap megtartott alakuló közgyűlése az ortodox hitközég a következő tagokból alakította meg tisztikarát: Elnök Schwartzberger Manó, alenök Mann Adolf dr., pénztárnok Zinner Vilmos, ellenőr Kech József. Számvizsgáló bizottság: Markovics Márk, Hammer Vilmos, Márton Jakab, templom előjárók Hirschfeld Márkusz, Reinitz Mayer. Választmányi tagok: Törökfalvi Mór, Glück Zsigmond, Salamon Samu, Klein Mór, Weiszberger Lipót, Hartmann Samu, Glück Sámuel, Guttmann Izidor, Weisz Márton, Rubinstein Géza, Reich B. Károly, Izsák Ignác. Póttag Frankl Géza, Grósz Hermann. Jegyző Farkas Ferenc.

— **Pusztító jégeső Arad megyében.** Az aradi járás több községében jégeső pusztított ma délután. Mondorlakon galambtojás nagyságu jég esett s a községháza ablakait sorra bezúzta a jég. Mire a vihar véget ért, a földet jégkéreg borította. A mondorlakai jelentés szerint a jég a buzatermést teljesen tönkretette s az aratást félbe is hagyták. A lippai járás több községében is vihar pusztított. A jég Lippa felől húzódott Arad megyébe. A délután folyamán a radnai járásban is erős jégvihar volt. A délutáni gyorsvonatot, amely Piski felől jött, Mária-radnánál érte a jégvihar. A jég olyan erősen és nagy szemekben csapódott a kocsik ablakához, hogy több mint 20 ablakot bezúzott. A hirtelen támadt fürgeteg nagy ijedelmet okozott a vonat utasai között.

— **Románok győzelme.** Kisjenőről táviratozzák: A főlebbezés folytán közigazgatási bíróság által megsemmisített képviselőtestületi választás helyett megtartott új választáson a romárok 40 szavazattal győztek. Az eddigi hat rendes és két póttag helyett, a kik mind magyarok voltak, csupa román embert választottak meg. A magyarok bukásának az az oka, hogy a magyar választók a román jelöltre szavaztak. A magyar jelöltek jobbára intelligens emberek, már pedig Kisjenő lakosságának többsége az alsóbb osztályból kerül ki. Ezek azt hitték, hogy az intelligens községi képviselők modern újításokat akarnak. Ettől féltek a maradi emberek és inkább azokra a románokra szavaztak, akikről biztosan tudták, hogy nem hivei a modern törekvéseknek. A most megválasztott román bizottsági tagok csupa parasztok s néhány közöttük román juhász.

— **Agyonlőtte a fiát.** Id. Fodor József juhász Almáskamaráson, a fia ifju Fodor József számadó juhász szolgálatában volt. Apa és fia nem éltek egymással jó viszonyban, mert az öreg garázda, iszákos életet élt. Ma is e miatt szólalkoztak össze. Az idősebb Fodor juhokat adott el a vásáron, de a vételárral nem számolt el fiának, hanem a pénzt elmulatta. Fia emiatt szemrehányást tett neki, ami az öreget olyan dühbe hozta, hogy revolvert rántott és azzal fiára lőtt. A golyó az ifju Fodort szíven találta és nyomban meghalt. A gyilkos apát tartóztatták.

— **A diák végrendelete.** Debrecenből írják: Az öngyilkosságok különböző okairól ma már köteteket lehetne írni. A marólug, a kalborsav, gyufaoldat s egyéb mérgezési esetek mellé szinte már önkéntelenül elképzeljük a szerelmében csalódott urileányt vagy a vörösre sirt szemü szolgálót, aki afölötti bánatában, hogy Jánosa vagy Pistája elhagyta, nyult a gyilkos mérleghez. Van azonban valami mélyen elszomorító abban s talán egy percre megis állhatnánk gondolkozni azon, amikor azt írják, hogy egy tizenéves gyerek öngyilkosságot követett el, mert *buskomor volt.* Egy, még nem is kamasz gyerek fölakasztotta magát, mert megunta az életet. Varga Lajos tizenéves éves *püspökladányi* gyerek tegnap este, szüleinek lakásán fölakasztotta magát és meghalt. A diák a következő végrendeletet hagyta:

Végrendeletem.

Pénzemet, amely áll két tízfiliéresből és hat kétfiliéresből, összesen: harminékét fillérből, az éneklő fiuknak hagyom azzal, hogy a pénzt egyenlő részben osszák széjjel köztük azzal, hogy koporsóm mellett, egészen a temetőig énekeljenek. És tisztelem őket.

— **Eljegyzés.** Kocsis Ferenc lippai vendéglős eljegyezte Gally Ferenc aradi vendéglős és köztisztviselőnek örvendő polgár kedves leányát, Irénkét.

— **Kell Manó cég ajánlja kitűnő minőségű harisnyait és keztyűit.** Telefon szám 673.

— **Pálinkamérgezés a halotti toron.** Az aradmegyei Fazekasvarsádon pálinkamérgezés következtében meghalt Bozgan Péter odavaló gazda. Bozgan, aki megátalkodott alkoholista, elment Bozgan György halotti torára és ott a vendégekkel mulatozott. A gazda folytonosan pálinkát ivott és olyan részeg lett, hogy le kellett fektetni. Később költögetni próbáltak s akkor konstátálták, hogy meghalt. Bozgan Pétert felboncoltatta ma a hatóság és megállapították, hogy alkoholmérgezés következtében halt meg.

— **Pisztolypárbaj.** A múlt hét elején történt, hogy Rosen István orosházi takarékpénztári hivatalnok az Alföld-kávéházban tartózkodott, egy asztalnál foglalt helyet, kezében vékony bambusz nád botot tartott s azzal hadonászott. Később ugyanahhoz az asztalhoz ült le Novotny Antal adóhivatalnok Six István társaságában. Rosen nem vette észre, hogy ezek az asztalnál ülnek és tovább folytatta játékát pálcájával, közbe-közbe hátra is csapkodott, úgy, hogy Novotny arcát minden pillanatban veszély fenyegette. Novotny erre felkelt, odalépett Rosen elé és a következő szavakat intézte hozzá:

— Kérem, ne hadonásson a botjával, mert a cvikkeremet le találja verni.

Erre Rosen így válaszolt:

— Mi köze magának ahhoz? Ha leverem, bocsánatot fogok kérni.

Erre a kijelentésre elcsattant az első arcütés, majd a vitakozó felek dulakodni s verekedni kezdtek. Csütörtökön megtörtént a provokálás s a felek hosszas tárgyalás után pistolypárbajban állapodtak meg, amely vasárnap reggel Kakasszéken folyt le. A golyóváltásoknak semmiféle eredménye nem lett, mert sebesülés nem történt. A párbaj után a felek nem békültek ki.

— **Egy gyártelep pusztulása.** Sátoraljai helyről táviratozzák: Ma hajnali 2 órakor kigyulladt a Máv. gyártelepe, melyben 600 munkás dolgozik. A tűz a kocsigyártó műhelyben ütött ki és fél óra alatt lángban állt az egyik emeletes hatalmas épület, melynek földszinti részét a kocsis és esztergaműhely képezte. Az emeleten részben irodahelyiségek voltak, hol minden iromány elpusztult. Az emeletről a gépek, Wertheim-szekrények óriási robajjal zuhantak le. A tűzoltók nagy erőfeszítésének sikerült a tüzet ma estig lokalizálni. A kár félmillió koronára tehető.

— **A vesztőhelyért.** A 13 vértanu kivégzési helyének megváltására következő adományok folytak be a városi pénztárba: Eddig befolyt 31734 kor. 72 fill., Pécs járási főszolgabíró 108 kor. 10 fill., jászberényi főszolgabíró 118 kor. 93 fill., rózsahogyi főszolgabíró 7 kor. 80 fill., titeli főszolgabíró 27 kor. 20 fill., Gyöngyös r. t. város 50 kor., Kallós János dr. ügyvéd Balssagyarmat 29 kor. 30 fill., Vasyár és vasvárj. ipartestület 12 kor. 20 fill., szilágysomlyói kir. bíróság 13 kor. 30 fill., nyárádszeredai bíróság 1 kor. 40 fill., mátyásfüldi nyaraló tulajdonosok egyesülete 76 kor. 34 fill., Nesznera Aladár gyűjtése a szüneti tanítói tanfolyam hallgatóitól 21 kor., Szabadkai takarékpénztár és népbank 50 kor., Hódmezővásárhely városa 300 kor., naszodi jár. főszolgabíró 5 kor., szepesváraljai jár. főszolgabíró 15 kor. 30 fill., latorcai jár. főszolgabíró Oroszveg 10 kor., magyarrégeni jár. főszolgabíró 3 kor. 40 fill., zsigárdi előjáróság 5 kor., farmosi előjáróság 7 kor. 38 fill., nagypahi függ. olvasóköri 11 kor. 60 fill., péterrévi előjáróság 25 kor., Székesfehérvár város 100 kor., Kisjenői takarékpénztár r.-t. 150 kor., Mándi Zoltán Szinerváralja 13 kor., Csány község előjárósága 31 kor., gyónki járás főszolgabírája 127 kor. 50 fill., Móriföld község előjárósága 5 kor., Vlakovec község előjárósága 10 kor., szegedi 48-as függetlenségi kör 6 kor. 60 fill., tergovai magyar olvasó kör 10 kor., Besztercebánya város 50 kor., Esztergom sz. kir. város 25 kor., Schill József megyei főjegyző gyűjtése 50 kor., Győr sz. kir. város 200 kor., Rétfalu község 10 kor., Abauj-Torna vármegye 100 kor., Zizek Dezső Alsódabas 2 kor. 80 fill., Kiskunlacháza község 10 kor., Szombathely város 64 kor. 20 fill., Heves község előjárósága 50 kor., Heves községi gyűjtés 40 kor., Iharosberény község 5 kor. 80 fill., összesen 33693 kor. 77 fill.

— **Adókiadás.** Arad szab. kir. város területére alakított egyenesadó kiadó bizottság a város területén lévő nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyesületek üzleti adóját folyó év július hó 14-én délelőtt 9 órakor a városháza kis tanácsstermében fogja tárgyalni.

— **Rejtélyes gyilkosság.** Mint Nagytörákról írják, ott rejtélyes gyilkosság tartja izgalomban a község lakosságát. A múlt hét egyik napján este ugyanis a községi nagyvendéglőben Sustrian Avram odavaló birtokos többé-mégével kártyázott. A koresmáros, a tanító és mások kibiceltek. Fél 11 óra tájban egyszerre az egyik ablakon kopogtatást, majd mire a koresmáros a másik ablakhoz ment kinézni, a következő percben erős dördülés hallatszott s golyó sivitott be a szobába az ablakon keresztül. A golyó Sustriant találta, úgy, hogy nyomban meghalt. A fegyver dördülésétől olyan erős légnymás támadt, hogy a koresma lámpái elaludtak. A benn levők egy darabig nem mertek mozdulni sem, csak később kezdtek keresni a gyilkost, aki azonban az éj sötétjében akkorra már elmenekült. A gyilkos menekülés közben eldobta a puskát, amelyről kiderült, hogy azt úgy lopta el a tettes egy nagytöráki gazdától. Hogy ki követte el a tettet és miért lőtte agyon Sustriant, arról a legkülönbözőbb híresztelések szállonganak. Azt mondják, hogy a gyilkost Sustrianak valamelyik ellensége főlbérelte s boszúból ölette meg Sustriant. Ez a híresztelés látszik legvalószínűbbnek is.

— **Ugorkaszegő.** Az ugorkaszegőre jellemző híresekét közöl a *Vajdahunyad.* Nehogy olvasóközönségünkre nézve valamicske is elveszzen ebből a hírből, ime közöljük szöveg szerint:

Szerelmes ózba. Junius hó 30-án Grosról Cserbel felé a krestári erdőn keresztül vezető úton ment Toma Leszkucné. Alig haladt be az erdőbe, mintegy 500 lépésre a mitsem sejtő asszony előtt — mintha a földből nőtt volna ki — egy kapitális ózba termett. Az asszony és ózba néhány pillanatig farkasszem néztek, mire az utóbbi megbátorodva, az asszonyt előlről, majd hátulról atakirozta, földre teperte, ruháinak lerongyolása után a szó szoros értelmében belovagolta, oly annyira, hogy az asszony alsó testén súlyos sebeket ejtett. A megtámadott asszony segélyért kiáltott s egy közelben levő férfi megjelenése vetett véget a kínos jelenetnek.

— **Halálos érvágás.** Gyuláról írják: Mészáros János és Szferle Péter gyulai földművesek tegnap este betegen érkeztek haza tanájukról. Magukhoz hívták tehát Szigeti Zsuzsánna gyulai javasasszonyt, ki eret vágott a betegeknek. A kuruzslásnak azonban gyászos kimenetele lett. Mészáros ugyanis az érvágás után mintegy hat órára meghalt. Szferle pedig súlyos betegen fekszik lakásán. Minthogy az orvosi vizsgálat megállapította, hogy Mészáros halálát az érvágás okozta Szigeti Zsuzsánna ma délelőtt a rendőrség letartóztatta és bekísérte az ügyészség fogházába.

— **Kuruzslás.** Veszedelemes méregkeverő perszónát tett ártalmatlanná a napokban a borosjenői rendőrség. Betya Sztanka, egy feljelentés szerint, évek óta árulja jó pénzért a szépítő szereket, varázssitalokat, de mellékesen gyógykezeli is mindenféle babonás hókusz-pókuszokkal a hozzáfordulókat. Letartóztatása idején is jócskán találtak lakásán mindenféle mérges kotyvalékokat, melyeket növényekből, vagy gyógytárakból beszerezett, de leginkább pár fillér értékű cikkekből pancsolt össze. Kihallgatása alkalmával természetesen tagadott, de a sok bizonyíték mellett ez mitsem használ neki.

— **Hordógyáros báró.** A nemes ember dolgozik. Legalább Debrecenben. Erről értesít az a hirdetés, a melyt a debreceni lapokban tett közzé Györfly Miklós báró:

Van szerencsém a nagyérdemű közönségnek becses tudomására hozni, hogy eddigi kádár-műhelyemet „Első Debreceni Hordó-gyár“-ra átalakítottam, minekfolytán a nagyérdemű közönség becses pártfogását kérem továbbra is. Györfly Miklós báró hordógyáros.

— **Hibaigazítás.** Lapunk tegnapi számban megírtuk, hogy Mihalesek Márton volt apátii községi írnokot több rendbeli sikkasztás miatt az aradi törvényszék két évi fegyházra ítélte el. Ugyanebben a cikkben megemlítettük azt is, hogy az írnok hűtlensége a jegyző állásába került, mert a főszolgabíró Luvics Péter községi jegyzőt a köteles felügyelet elmulasztása miatt elmozdította hivatalától. Mint utólag értesülünk, Luvics Pétert nem mozdították el hivatalától, hanem a jegyző önként mondott le állásáról, amelyet hosszú ideig nagy lelkiismeretességgel töltött be.

Békéscsabai tudósítás alapján közöltük, hogy Mádai Gyomai gyógyszerésznél gázrobbanás történt. Mádai hozzánk intézett levelében kijelenti, hogy nála csak szobatorú volt, de ez alkalommal ő nem sebesült meg.

— **Döghussal kereskedő cigányok.** Borosjenőről írják: A múlt héten több cigány állott a borosjenői főszolgabíró előtt, kik amiatt lettek feljelentve, mert elhullott állatok húását a dögtéren nem ásták el, hanem azt olcsó pénzért eladták s maguk is fogyasztották. A vádlottakat Schauer Gábor dr. szolgabíró vétkeességük szerint 10—30 napi elzárásra és ezenfelül 10. 50 koronáig terjedő pénzbírságra ítélte.

Pénzt

1743

jelzálog, amortisatio és váltó
fedezetre földbirtokra és vá-
rosi bérbázakra legelőnyö-
* * * sebben közvetit * *

Szücs F. Vilmos

Aradon, Karolina-uta 8.
sz. saját ház a fiók posta
* * * mellett. * *

— Házassági szerződés. Amerika még mindig a furesaságok hazája s ezért nem szabad csodálkozni a következő eseten: Newyorkban megesküdött egy fiatal pár. A menyasszony, egy gazdag bankár leánya, az esküvő előtt azonban elment a közjegyzőhöz s a következő pontokat vétette fel a házassági szerződésbe: A férj, hetenként minden levonás nélkül köteles kiadni a tüpénzt. — Ha a férj nem a felesége kíséretében megy ki a városba, akkor este 9 órakor már otthon kell lennie. — Felesége határozott engedélye nélkül más nővel nem táncolhat. — Nem dohányozhatik s nem ihat szeszes italokat. — Kötelezi magát a felesége iránt való szeretetteljes bánásmódra. — Az asszony vállairól levesz minden gondot, ha esetleg gyermekek születnek. — Felesége beleegyezése nélkül semmiféle klubnak vagy társulatnak nem lehet tagja. — Felesége beleegyezésével hétköznap három, vasárnap öt cigarettát szívhat el. — Kutyát nem tarthat. S a szerelmes fiatal ember szó nélkül aláírta e pontokat. Nem kell külön jóstehetséggel birni, ha megjövendöli az ember, hogy ez a házasság nem fog sokáig tartani, különösen miután Amerikában az ilyen kikötések nélkül sem szoktak sokáig együtt lenni a házaspárok.

— Keresztény ezredek Törökországban. A török parlamentbe megválasztott görög, szerb, bolgár és örmény képviselők javaslatot terjesztettek a parlament elé, hogy a hadköteles törökországi keresztény alattvalókból keresztény ezredek alakítsanak. A török parlament a keresztény képviselők javaslatát, a hadügyi bizottságnak osztotta ki.

— Hulla a Marosban. Paulison a Marosból ma reggel egy teljesen feloszlásnak indult férj-hullát fogtak ki. Külerőszak nyomai nem látszottak rajta. Azt hiszik, hogy a holttest Erdélyből uszott le. Az aradi ügyvétség intézkedett a hulla felboncolása iránt.

— Bugac — haszonbérben. A Kecskemét-hez tartozó híres bugaci pusztát se kerüli ki sorsát. Egy részét feldarabolják s eladják, nagyrészt pedig haszonbérbe adják. Ott, a hol a csikós a szélvésszel futott versenyt, nemsokára szorgos kezek törnek fel a magyar ugart.

— A Gambrinus éttermében mindennap mozgókép. Ünnepe és vasárnap délelőtt, valamint minden csütörtökön este katonazene. Tisztelettel Kánya Géza. 1567

— Francia likörök legbiztosabb készítésére, — házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 17

A kiváló bór- és kén-tartalmú gyógyforrás

SALVATOR

vess- és hólyagbajoknál, kősavványnál, cukorbetegségnél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatás.

Természetes vasmentes savanyúvíz.

Kapható forrányvízkereskedésben vagy a Szinyo-Láptóé Salvator-forrás Vállalatnál Budapest, V. Budaörsi-parton.

MULATSÁGOK.

(=) A gurahonci kereskedő- és iparosifjuság zártkörű táncvigalma július hó 18-án lesz.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Zegernyei Izabella. Kevésbé sikerült tréfáit nem közölhetjük.

TELEFON 556. SZ.

Házhoz szállítunk a város belterületén:

100 kg. I. osztályu tordai stuccatur gipszet K. 3.50.

100 kg. I. osztályu tordai alabástrom gipszet K. 6.— árban.

Teljes kocsiakomány megrendelésénél fenti árakból 15 százalékos engedményt nyújtunk.

2613

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Távirati tudósítás. —

Budapest, július 12.

Kínálat, vételkedv kielégítő.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli zárlat	2 órai zárlat
Tengeri 1909 auguszt. 7.88—7.99	7.88—7.99	7.88—7.99
Tengeri 1910. májusra 7.92—7.93	6.9—6.92	
Buza 1909 októberre 13.70—13.71	13.70—13.71	
Buza 1910. áprilisra 13.98—13.99	13.96—13.97	
Rózsa októberre ... 10.00—10.01	10.00—10.01	
Zab októberre ... 7.60—7.61	7.61—7.62	

Zárlat 5 órakor.

Osztrák hitelrészvény	637.25
Magyar hitelrészvény	751.25

Budapest kőbányai sertéskereskedelem.

— Július 12. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogramm feletti súlyban — fillérig; közép páronként 400—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogramm feletti súlyban 142—143 fillérig; fiatal közép páronként 240—280 kilogrammig terjedő súlyban 143—144 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 144—145 fillérig.

Sertéselészám: július hó 8. napján volt készlet 30662 darab, július 9. napján folhajtatott 186 darab, július 9. napján elszállított 324 darab, július 10. napjára maradt készletben: 30,524 darab.

A bizotti sertés üzlet irányzata vevők nyugodt.

Augusztus 1-én,

vasárnap lesz az aradi nyomdások által rendezendő nagy népünnepély, ahol versenyek, kabarét, tűzjáték stb. és este táncvigalom lesz. A népünnepély a városaliget összes helyiségeiben lesz megtartva.

NYÁRI SZINHÁZ.

Kedd, 1909. július hó 13-án:

G. Ternovszky Margit felléptével:

Dollárkirálynő.

Operette 3 felvonásban. Írták: Wilner és Grünbaum. Fordította: Faragó Jenő. Zenejét szerzette: Fall Leó.

S Z E M É L Y E K:

John Cauder Polgár S.	Olga	Sz. Rontay B.
Gladys Ternovszky.	Tom	K. J. L.
Dick Kertész D.	Miss Tompson	Benkőné.
Daisy Gray Zalay Margit.	James	Szabó S.
Dénes László Ladiszlav J.	Bil. sofför	Nagyiván I.
Schlick Hans Faludy K.	Gépiróleány	Lászy Etel.

Kezdete 8 órakor.

URÁNIA SZINHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)
Uj műsor. Uj műsor.

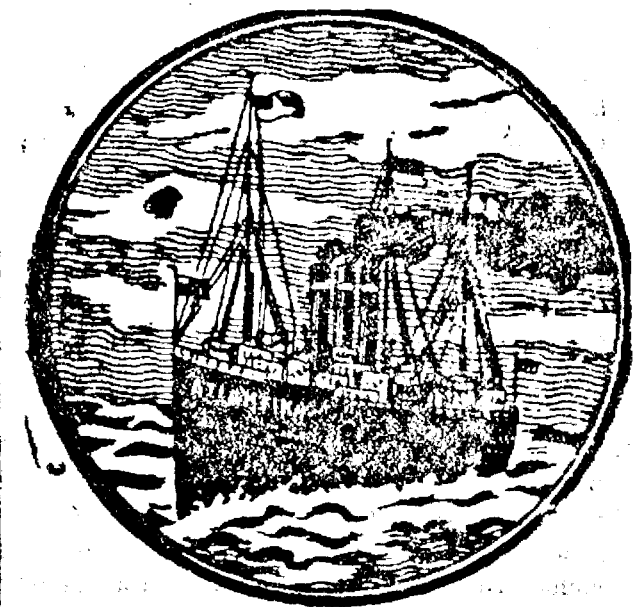
Műsor 1909. július 13-án, kedd:

1. Csodálatos rózsák. Színes látványosság. — 2. Colombo. Természet után. — 3. Beszélő levelek. Humoros. — 4. Halászhajó építés. Természet után. — 5. Vételkedő nővérek. Dráma. — 6. A borzasztó braziliai. Bohózat. — 7. Szabadjegyek. Komikus. — 8. A kis rendőrlány. Dráma. — 9. Lehetetlen pihegni Bohózat.

Előadások este fél 7 órától kezdve.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

As előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

Arad, Andrassy-tér 20. Fischer Eliz-palota.
Városi és megyei telefon 609.

Szivarka hüvelyek nagy választékban.

TELEFON 556. SZ.

Szilágyi és Társa

Arad, Boros Béni-tér 15. szám.

Új. Új! Új.

Ujítás.

Van szerencsém a m. t. közönség szives tudomására adni, hogy

80.000 kötetes kölcsönkönyvtáram
kiegészítésül

ujdonsági osztályt

létesítettem. Ez új osztályt olyképen fogom vezetni, hogy az eddigi szokástól eltérően, mely szerint kölcsönkönyvtáramba ujdonságokat csak 5—10 példányban soroztam be, ez újítás létesítésével **ezentúl minden ujdonságot 15—20 példányban** fogom ez új osztály révén az olvasó közönség rendelkezésére bocsátani. **Céлом, hogy ezáltal a legmesszebb menő igényeknek is eleget tehessek és megszüntessem azt a panaszt, mely szerint egyes ujdonságokra az olvasó közönségnek néha túl sokáig kellett várakoznia.**

Ez új osztály létesítésével lehetővé tettem azt, hogy azok olvasási igényei is teljes mértékben fognak kielégítést nyerni, kik — saját könyvtáruk lévén — csupán ujdonságok olvasására szorítkoznak.

Egy további lényeges kedvezményes eljárást pedig ezzel kapcsolatban egyidejűleg azzal honosítottam meg, hogy az egy-két hónap múlva forgalomból kikerülő ujdonságokat, amelyeket ugyis bekötetlen állapotban adok olvasásra, megvételre mélyen leszállított árban bocsátom a m. t. közönség rendelkezésére. Így bárkinek módjában álland, könyvtárát a legújabb és legjelesebb, jó állapotú művekkel olcsón szaporítani.

Ugyanezen újítást

zenemű-kölcsönző intézetemre is kiterjesztettem.

Ez új vállalatához a m. t. közönség szives pártfogását kéri, — kiváló tisztelettel

KERPEL IZSÓ

könyvkereskedő

ARADON, Andrassy-tér 20. sz.

(Fischer Eliz-palota.)

Telefon szám 885.

Fűszercikkek felhagyása tolytán raktáron levő legjobb minőségű

kávé, gyertya szappan és rizskeményítő készleteimet beszerzési áron alul, nagyban és kicsinyben

mai naptól kezdve

kiárúsítom.

HERBSTEIN MÓR,

2651

Arad, Szabadság-tér 10.

A Körösbányai Gipszgyár

ajánlja legjobb minőségű

gipsztermékeit

olcsó árban.

Rendeléseket felvesz Aradon
Vas és Társa

építési anyag kereskedő cég

Boros Béni-tér 8. szám,
hol állandó raktárt tartunk, vagy közvetlenül

A Körösbányai Gipszgyár üzletvezetősége,
GURAHONC. 2461

Ügyes és jól főző szakácsné,
továbbá egy csinos, fiatal szobaleány uri étkezdében alkalmazást nyer. Cim a kiadóhivatalban. 2649

Ertesítés

zab, szén, szalma, részben tűzifa és kőszén és bérletképesi leadása végett

Temesvár (csak kőszén)
Karánsebesen
Nagybecskerekén
Pancsován
Lugoson
Nagykikindán
Fehértemplomon
Temeskubinon

Aradon
Kisszentmiklóson
Békéscsabán
Szegeden

Nagyváradon
Debrecenben

levő cs. és kir. katonaság részére az 1909. évi szeptember hó 1-től 1910. évi augusztus hó 31-ig terjedő időszámban.

Az ajánlati tárgyalások a (7)

temesvári

aradi

nagyvárad

cs. és kir. élelmezési raktárnál 1909. évi július hó

21-én

28-án

26-án

fognak megtartatni. Ezen tárgyalásokra érvényes feltételek a temesvári, aradi, nagyvárad és szegedi katonai élelmezési (fiók) raktáraknál betekintés végett levő hirdetményekből és feltételi füzetekből, mely utóbbiak ingyen kaphatók, betekintethetők.

Temesvárt, 1909. évi június havában.

2529

A cs. és kir. 7. hadtest hadbiztossága

Kramarovics József

börzse- és bordszervező üzlet
ARAD, SZABADSÁG-TÉR 3. SZ.

Saját készítményű bördők mindenféle kivitelben, egy kicsinybani és nagybani eladás. Női kezítések a legfinomabbtól a legolcsóbbig, továbbá pénz, dohány, belsőtársák, iskolataskák dua választékban. Javításokat jutányos áron eszközölöm.
1814

APRO HIRDETÉSEK.

Zálogházból

gyémánt és brillians fülbevalók és gyűrűk, aranyláncok, mindenféle ékszereket ezüstneműeket kiváltak és veszek. Farkas Streicher Arad, Tökoly-tér 1. 1771

Borsód.

Főpostán levele van. 2654

Egy molnár

azonnali belépésre alkalmazást keres nyolc vagy tíz járatú gép vagy vizimalomban. Csakis vám örlő malomba pályázom. Ajánlatokat Albecker Nándor, Berzova (Arad-megye.) 2653

Házmesternek

kerestetik házaspár, az asszonynak fizetés ellenében a déli óráig takarítást kell vállalni. Jelentkezhetni Szent László-utca 7., építési iroda. 2648

A könyvelésben jártas

és irodai gyakorlattal bíró fiatal embert azonnali belépésre keresünk. Spitz Testvérek, fa és terménykereskedése Zám, Hunyad-megye. 2650

Jömenetű,

csinos berendezésű fűszer üzlet italmérési engedéllyel, forgalmas utcában jó vevőkörrel, betegség miatt eladó. Cim a kiadóhivatalban. 2647

Egy kis szatócslület

vagy kávémérés megvételre keresetik. Cim a kiadóban. 2646

Vidéki városban

ház nagy gyümölcsös kerttel, hol jóforgalmu vegyeskereskedés is van, mindennemű joggal és korcsmával, más vállalat miatt, előnyös feltételek mellett azonnal eladó. Cim a kiadóhivatalban. 2636

Okleveles gyermekekkel és nő

ajánkozik gyermekek mellé azonnali belépésre. Cim a kiadóhivatalban. 2628

Diaphania

(ablaküveg-papír) legjobb mintákkal nagy választékban kaphatók Ingusz I. és Fia könyvkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. 178

Keresünk

egy magyar-német levelezőt, ki gyors és gépirásban jártas. Írásbeli ajánlatokat K. T. jellegével továbbít a kiadóhivatal. 2608

Sürgősen eladó magánlak

6 szoba, fürdőszoba, nagy kert. Tökoly Imre-utca (Halász-utca) 45. sz. 2551

Jlles utca 51. a számu

uj ház 3 szoba és mellékhelyiséggel jutányosan eladó. 2639

Jó karban lévő

pedálos cimbalom 100 koronáért eladó. Cim a kiadóhivatalban. 2630

Ujdonságok kölcsönzésrel

Lux: A una corda, Lovik: Vándordormár, Szikra: Hét szilvafa, Gárdonyi: Erősebb a halálnál, Szomaházy: Kaposi Mártha, Gyergyóvári hadjárat, 120 éves asszony, Siklósi Loew, Fodor: Napoleon, Herczeg: Szerelmesek, kölcsönzésre kaphatók Kerpel Izsó kölcsönkönyvtárában Aradon. 262

Fényképészeti cikkek.

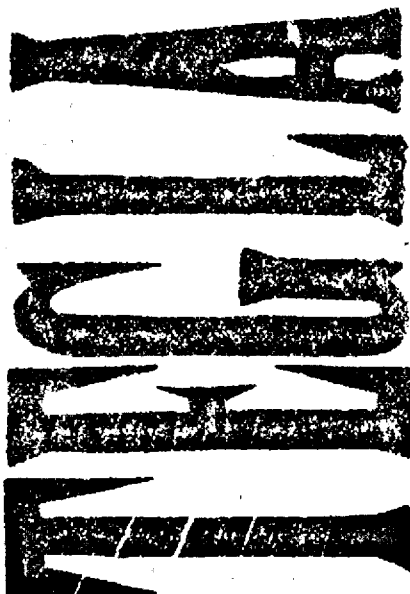
Bármily gyártmányu fényképező gépeket előnyös részletfizetésre. Fényképészeti lencsék bármely minőségben, s az összes fényképészeti kellékek és ujdonságok rendkívüli előnyárban. Bloch H. papirkereskedése és könyvnyomdája. Fényképészeti cikkek gyári raktára. Telefon 126. sz. 600 oldalas árjegyzék kívánatra ingyen. Vidéki rendelésekhez részletes használati utasítás és ujdonságok ismertetése lesz mellékelve. 1215

Kéz munka

mütermünkben fizető és tanuló leányok felvétetnek. Weisz és Benjamin. 2609

Egy jókarban lévő

írásztal megvételre keresetik. Ajánlatok „4sztal” jellegre a kiadóhivatalba kéretnek.

Pollak Sándor

körkormányos téglagyárban 2

Mikakán.

Gyári telefon 515. Városi telefon 206. Lakás: Erzsébet-körút 37.

Új ernyő és fűző-üzlet

Aradon, Andrassy-tér 20.

(A temesvári ernyőgyár fiókja.)

Van szerencsém úgy a városi, mint a vidéki urihölgyek szíves figyelmét felhívni

modernül berendezett

ernyő és francia különlegességi fűző bus raktáramra.

Szolid és pontos kiszolgálás! Szabott árak!

Javítások és áthuzások leggyorsabban készíttetnek.

Szíves pártfogás kér 1915

Merkler Soma.

Nélkülözhetetlen

== UJSÁG! ==

Magyarországon minden fűszer, gyarmataru, csemege, husáru, tejtermény kereskedőnek, stb. az élelmezési és fogyasztási szövetkezeteknek, szállodás és kávéosoknak, sőt minden háztartásnak a

CSEMEGE UJSÁG!

ÉLELMEZÉSI SZAKLAP!

Kz a maga nemében páratlan hetilap szeptember 1-én indul meg.

Előfizetési ára félévre 5 kor., egész évre 10 korona. Előfizetők újévig (5 hónapig) 3 koronáért kapják. 2632

Szerkesztő Lenkei Zsigmond Budapest, VIII. Sándor-tér 4.

A legjobb hirdetési mód.

Senki sem nélkülözheti!

Új női- és férfi szabó müterem.

KATONA LÁSZLÓ

Arad, Szabadság-tér 1. sz. a.

Van szerencsém a n. é. városi és vidéki nagyközönség b. figyelmét felhívni ujonnan megnyilt

női és férfi szabó mütermemre,

hol minden e szakmába vágó munkát legizlésesebben s legelőnyösebb ár mellett elvállalok.

Szíves pártfogásért esedezik

Katona László,

női és férfi szabó, Szabadság-tér 1. szám alatt. 2028

Háziaszonyok b. figyelmébe ajánljuk RUBITS GYULA

fényező és mázoló mühelyét

Szent Pál-utca (Bocskai-tér sarok.)

Elvállal e szakmába vágó mindenféle munkát, u. m.: b. történevezest, vas- és fa-butorokban, régi butorok újrafestését bármintemű stulushaz, kávéházi rendezéseket u. m.: asztalok, székek, rúcsasztalok, lámpériák, fogások, csillárok

bronzírozását

Éjjelt szekrényeket, mosdókat, fürdőkádaikat, bármintemű márvány ut. szatokat, ton- és viasz-munkákat, ton- és frész-színezet, majonka ut. szatokat, díszítéseket, floderozást (erezést) bármintemű fűtőszatokat u. m.: (tojtyfa, díófa, machaonni, párizsander, jávor, cirbi, stb.) konyhaterendezéseket, konyha és fürdőszoba falfényezését és festését bármintemű színekben, ajtókat, ablakokat és portálokat, üzletberendezéseket a legjobb és legmod. rúbb stulushaz, jutányos árak mellett készíttetnek. — Kívánatra b. mükör a házhoz megyek. — Vidéki munkákat is elvállalok. — Bocses pártfogásáért esedezve, vagyok kíváló tisztelettel!

2227

Rubits Gyula

2, a jegyzői teendőiben teljesen szakképzett és a román nyelvet teljesen értő

írnokot keresek.

Fizetés egyenként évi 1200 korona és nőtlen embernek lakás, fűtés, világítás. 2645

Körjegyzőség Soborsin.

Élő- és művirágcsarnok, sarkoszoru gyártás, női kalap divatterem Arad, Asztalos Sándor utca 10.

Van szerencsém a helybelli és vidéki közönséget tisztelettel értesíteni, hogy helyben egy

élő- és művirágkereskedést,

női kalap divattermet és saját készítésű sarkoszoru gyártást nyitottam, ahol minden e szakmába vágó cikket mérekekelti áru mellett raktáron tartok.

Virágok: kalapok és alkalmi ruhadísznek, hímzett menyasszonyi fátvöl és fejkoszoruk finom ki itelben, virágasztalok, virágkosarak és tükördíszek, pálmák remek kivitelben. Ugyzintén koszoruk élő- és művirágból szalaggal, felírassal, mivel saját készítményeim, igen olcsó árban számíthatom. Vidéki megrendelések postafordultával pontosan lesznek elintéztve. — Gyászkalapok állandóan raktáron, átalakítások izléses és legújabb divat szerint igen olcsón.

A t. c. közönség pártfogását kérve, vagyok tisztelettel 2644

Neuman Róza.